ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 48 (1802) ГОД XXXV БЕЛАСТОК 2 СНЕЖНЯ 1990 г. ЦАНА 600 зл.

Самым буйным мерапрыемствам быў I Фестываль беларускай песні. Сярод яго ўдзельнікаў быў калектыў „Світанак" з Гародні. Фота Я. Чэрнякевіч.

Здзяйсненні і намеры

Адзінаццатага лістапада ў Галоўным праўленні Беларускага грамадска-культурнага таварыства адбылося адкрыццё культурна-асветнага года 1990/1991. Прысутныя пазнаёміліся з дэталёвай справаздачай аб дзейнасці ў мінулым годзе і з галоўнымі напрамкамі працы ў будучым сезоне.

Мінулагодняя інаўгурацыя культурна-асветнай дзейнасці адбылася 15 кастрычніка 1989 г. і тады было падпісана пагадненне паміж БГКТ і Абласным аддзяленнем Савецкага фонду культуры ў Гродне ды Гродзенскім дзяржаўным універсітэтам. У выніку рэалізацыі гэтага пагаднення і пазнейшых дамоваў з культурнымі і асветнымі ўстановамі ў Беларусі 17 выпускнікоў нашых сярэдніх школ стала студэнтамі беларускіх вышэйшых навучальных устаноў. У Гродзенскім універсітэце вучыцца цяпер 10 студэнтаў, у Культурна-асветным вучылішчы ў Гродне — 4, у Мінскім інстытуце культуры — 2 і адна асоба ў Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце ў Мінску. Тут трэба напомніць, што годам раней на навуку ў БССР былі ад нас прыняты толькі дзве асобы.

Зусім інакш выглядала і арганізацыя летняга адпачынку для нашых дзяцей у БССР. Раней Беларускае таварыства „Радзіма" з Мінска запрашала на канікулы ў Беларусь усяго 5 дзяцей, тады калі ў Польшчу прыязджалі на адпачынак тысячы дзяцей з польскіх арганізацый у БССР. На нашыя пастулаты таварыства „Радзіма" павялічыла колькасць запрошаных дзяцей і летам у лагеры пабывала ўжо 25 вучняў. У выніку супрацоўніцтва з Гродзеншчынай у піянерскім лагеры „Лясная казка" адпачывалі лаўрэаты дзіцячых конкурсаў (50 дзетак) і ўдзельнікі харэаграфічнага калектыву (20 дзетак). Кошт іх трохтыднёвага адпачынку фінансаваў Гродзенскі аблвыканком. Разам з вучнямі са школы ў Орлі, якая наладзіла безвалютны абмен груп школьнікаў, у мінулым годзе адпачывала ў Беларусі 130 дзяцей, гэта значыць на 125 больш, чым раней.

Беларускае грамадска-культурнае таварыства арганізавала гастролі для пяці калектываў з Гродна, у тым ліку для трох вакальна-інструментальных і двух тэатральных. Пры дапамозе Гродзенскага універсітэта будзе надрукавана адна кніжка для БГКТ. Працягваецца традыцыйнае ўжо супрацоўніцтва з таварыствам „Радзіма". Па яго запрашэнні пяць нашых пенсіянераў пабывала на санаторным лячэнні, а восем інструктараў народных калектываў — на курсах.

Традыцыйна ўжо Беларускае таварыства з'яўляецца арганізатарам многіх мерапрыемстваў для школьнай моладзі. Праводзяцца яны ў супрацоўніцтве з Куратoрыяй асветы і выхавання ў Беластоку і пры вялікай дапамозе настаўнікаў. Да фіналаў дэкламатарскага конкурсу дайшло 33 школьнікаў. У тэатральным конкурсе прымала ўдзел 12 калектываў, 7 з іх выступіла ў цэнтральным аглядзе. Найбольш масавым мерапрыемствам у школьным асяроддзі з'яўляецца конкурс „Беларуская песня". У цэнтральным аглядзе (папярэджаным школьнымі і раённымі элімінацыямі) змагалася аж 128 вучняў падставовых школ.

Для школьнай моладзі з Беластока БГКТ арганізавала харэаграфічны гурток, у якім заняткі вядзе інструктар з Гродна. Першае публічнае выступленне юных танцаўшчыкоў адбылося ў беластоцкім амфітэатры падчас фестывалю беларускай песні. Плануецца арганізаваць для гэтай танцавальнай групы капэлу і хор. Таксама для беластоцкай моладзі БГКТ

(Працяг на стар. 6)

Нічога не змянілася

На хвалі новай антыбеларускай істэрыі, якая пачалася ў так званым незалежным „Кур'еры Поранным" пасля візіта міністра Скубішэўскага ў Мінску, у той жа газеце (№ 208) паказаўся артыкул, падпісаны нейкім Ежы Гаўрылюком, у якім ён „даказвае" ўкраінскі характар Беласточчыны. Салідарніцкія райцы горада Бельск-Падляшскі месяц які раней, пішучы пратэст супроць сbabоймавай дзейнасці пасла Цімашэвіча (глядзі: „Ніва", № 44), „даказвалі", што Беласточчына — гэта польская этнічная зямля, а беларусы — гэта палякі, толькі прымушаныя царскімі ўладамі прыняць праваслаўе. Словам, беларусы — гэта расейская інтрыга. Раней у падобным духу пісалі „спецыялісты" гістарычных і этнаграфічных навук на старонках беластоцкіх „Кур'ераў" і „Тыгодніка Беластоцкага".

Тлумачачы, адкуль тут беларусы, Гаўрылюк паўтарае ўсе ідыятызмы брахунскай прэсы і падладжваецца пад палітычны ўзровень беластоцкай вуліцы. Не было б у гэтым нічога дзіўнага, бо і час адпаведны для прапаганды падобных поглядаў, і газета як трэба, калі б не тое, што Гаўрылюк імкнецца выступаць як карэнны ўкраінец Беласточчыны менавіта. Гаўрылюк у сваіх высновах далёка пераплюнуў мясцовую антыбеларускую чорную сотню. Паводле яго не толькі царызм прычыніўся да стварэння беларусаў на Беласточчыне, але пра гэта рупілася і бальшавіцкая Масква, ствараючы тут сваю агентуру — КПЗБ, якая прадаўжала місію стварэння беларускай нацыі на „украінскім" арэале. Вельмі спрыялі беларусам — гэта ж само сабой зразумела — сталінскія і гітлераўскія акупанты, а пасля вайны — і польскія камуністы. Вось пабачце, палякі, якія тут беларусы...

Магчыма, што гэтае крывадушнае выказванне і не заслугоўвае палемікі, але ў тэксце Гаўрылюка, калі супаставіць яго з надрукаваным пару дзён раней у тым жа „Кур'еры Поранным" соймавым выступленнем пасла Путры, бачацца мне шмат якія сімптомы сённяшніх псіхалагічна-палітычных дэвіяцый на Беласточчыне. Калі ён піша: „затруты сеў камунізму" даў плён, якім карыстаецца Бела-

(Працяг на стар. 2)

НА мяжы

— 15 —

Пераглядаючы сёння крытычна сваю гісторыю і нацыянальны стан свайго народа, кіруемся ідэяй або хутчэй надзеяй на беларускае адраджэнне. Не магу аўтарытэтна выказвацца аб стане беларускай эканомікі і гаспадаркі. Даходзяць навокал галасы аб тым, што беларуская эканоміка поўнасцю падпарадкавана, а калі не падпарадкавана, дык залежная ад Расіі і што ў гэтым яе галоўнае няшчасце. Што датычыцца падпарадкавання, выказацца не патраплю, а што датычыцца залежнасці — дык вядома, што па-другому і быць не можа. Краіна, якая не мае дастатковай колькасці нафты і электраэнергіі, якая ўвогуле не мае газу, жалезнай руды, бавоўны, вугалю, а да гэтага ўсяго не мае яшчэ і доступу да мора, вымушана быць залежнай ад суседніх краін, якія валодаюць названаю сыравінаю. І таму я асабіста не веру, што Беларусь будзе ў стане купляць і вазіць нафту з Ірана, а жалезную руду з Бразіліі. Трэба гэта купляць ад рускіх, украінцаў, туркменаў, а вугаль, быць можа, з Польшчы. А ўвогуле дык здаецца мне, што ў гэтай справе трэба адкінуць усялякія эмоцыі, сімпатыі і антыпатыі і, узяўшы аловак, дакладна палічыць, што аплачваецца, а што не аплачваецца. У Польшчы на працягу дзесяткаў гадоў я чуў ад тысячы людзей аб тым, што СССР грабіць Польшчу, вядучы з ёю гандлёвыя разлікі ў рублях, а не ў доларах. Асаблівай формай грабежніцтва мелі быць пастаўкі ў Польшчу савецкай нафты і з Польшчы ў СССР — якая паявілася ў нашай прэсе некалькі тыдняў таму назад. Інфармацыя гэта гаварыла, што кожная тона нафты, якую Польшча ў гэтым годзе атрымала з СССР, у пераліку на залатоўкі каштуе 200.000 злотых, а кожная тона нафты, якую купляе сёння ў Амстэрдаме, каштуе на польскія грошы 3.000.000 злотых. Думаю, што каментарыі тут ніякія непатрэбныя. Не ведаю, за якія сумы прадаваўся Савецкаму Саюзу польскі вугаль, які ў колькасці васьмі мільёнаў тон

АД ПАЧУЦЦЯ СОРАМУ ДА ПАЧУЦЦЯ ГОНАРУ

пастаўкі вугалю. Быў я перакананы, што пераход у гандлі з рублёў на долары прынясе Польшчыаграмадны прыбытак. Са здзіўленнем даведаўся я з вуснаў аўтарытэтнай асобы міністра Свянціцкага, што на гэтым пераходзе Польшча страціць у 1991 годзе 2—3 мільярды долараў. Гэта абазначае, што дагэтуль, карыстаючыся з абмену ў рублях, скарыстоўвала яна кожны год суму, роўную 2—3 мільярдам долараў. Проста забойча ўспрыняў я інфармацыю, пастаўляецца на Беларусь, Літву і Заходнюю Украіну. Магчыма, таксама па ніжэйшых, чым міжнародныя, цэнах. Так ці інакш, прынамсі дагэтуль Польшчы аплачвалася таргаваць з СССР. І таму робіцца з нашага боку вельмі вялікія захады для заключэння дагавору, бо ў далейшым будзе Польшчы аплачвацца савецкая нафта, жалезная руда, электраэнергія і бавоўна. Можа хтосьці спытаць: навошта Польшчы ўсё гэта купляць за долары ў СССР, калі ўсё можна купіць за гэтыя долары на Захадзе. А мабыць таму, што плаціць за гэтую сыравіну можна будзе таварам і вырабамі, да якіх не вельмі рвецца Захад.

Я разумею справу так: калі Польшча не можа абыйсціся без абмену з СССР, а, быць можа, у хуткім будучым з Расіяй, дык Беларусь не абыйдзецца тым болей. І таму смешаць мяне ўсе тыя палітыканы, якія снуюць разважанні аб шчаслівай будучыні Беларусі і выключаюць пры гэтым сціслае эканамічнае супрацоўніцтва Беларусі і Расіі. Толькі вельмі мала разумны народ упёрся б, заўзяўся б і пастанавіў бы: буду гандляваць з далёкім тэрытарыяльна народам, а не з народам, тэрытарыяльна блізкім. Думаю, што беларускі народ ніколі такога глупства не зробіць. За неразумную заўзятасць у палітыцы, а тым болей ў эканоміцы трэба плаціць цяжкім грошам і рэпутацыяй. Беларусь ледзьледзь звязвае канцы з канцамі і ўсялякая непрадуманасць або неасцярожнасць можа прывесці да фатальных эфектаў.

Алесь Барскі

З мінулага тыдня

Ніводзін з прэтэндэнтаў на пост Прэзідэнта Рэчыпаспалітай Польскай не набраў у нядзельных выбарах (50 прац.) галасоў (Р. Бартошчэ — 7,15%, У. Цімашэвіч — 9,20%, Т. Мазавецкі — 18,08%, Л. Мачульскі — 2,50%, С. Тымінскі — 23,10%, Лех Валэнса — 39,96%). У другім туры выбараў, 9 снежня г.г., змагацца будуць **Станіслаў Тымінскі і Лех Валэнса.**

У Парыжы адбылася канферэнцыя 34 краін у справе бяспекі і супрацоўніцтва ў Еўропе. Была падпісана „Парыжская карта дзеля новай Еўропы". Ад імя Рэчыпаспалітай Польскай гэты дакумент падпісаў прэм'ер-міністр **Тадэуш Мазавецкі.**

У Бельведэры адбылася цырымонія прысваення прафесарскіх званняў 48 навуковым супрацоўнікам вышэйшых навучальных устаноў. **Званне прафесара атрымаў доктар габілітаваны тэалагічных навук архіепіскап беластоцкі і гданьскі Сава** (у міры Міхал Грыцуняк) — выкладчык Хрысціянскай тэалагічнай акадэміі ў Варшаве.

Папа рымскі наведае Савецкі Саюз. Прабываючы з візітам у Ватыкане **Міхаіл Гарбачоў** пасля размовы з папам **Янам Паўлам II** заявіў журналістам, што „калі сустрэнемся наступным разам, то будзе гэта ў нас". Тэрмін пілігрымкі папы ў Савецкі Саюз не быў устаноўлены.

У Заходняй Украіне невядомыя злачынцы застрэлілі праваслаўнага святара Івана Кузя, а машыну, на якой ехаў у суседні прыход выконваць душпастырскія абавязкі, дашчэнту спалілі.

Загад расстраляць цара Мікалая II і яго сям'ю даў сам Ленін, сцвердзіў у штотыднёвіку „Аргументы і Факты" савецкі пісьменнік **Эдуард Радзінскі.**

У час дэманстрацыі каля казармаў Савецкай Арміі ў Вільні было паранена пяць чалавек. Дэманстранты пратэставалі супраць прабывання савецкіх салдат у Літве.

Жыхарка Гродна Анна Старахацкая абвясціла галадоўку ў знак пратэсту супраць палітычных улад горада. Дамагаецца яна іх дымісіі і абвінавачвае I сакратара абкома партыі ў кіраванні мафіяй, якая паралізуе не толькі палітычнае, але і грамадскае ды гаспадарчае жыццё. Палатка, у якой прабывае пратэстуючая, расстаўлена на газоне на плошчы Леніна.

Альбом аб праваслаўі падрыхтавала выдавецтва „Спорт і турыстыка". Яго аўтарам з'яўляецца **Адам Буяк,** вядомы ў свеце фатаграфік, які спецыялізуецца ў дакументаванні рэлігійных абрадаў, сакральнай архітэктуры і мастацтва. У альбоме змешчана 300 каляровых здымкаў з рэлігійных святкаванняў, жыцця манахаў, працы ў манастырах і душпастырскіх паслуг. Здымкі былі зроблены ў 1988-1989 гадах, у перыяд святкавання 1000-годдзя хрышчэння Русі. Альбом „Тысячагоддзе хрышчэння Русі" будзе выдадзены на польскай, англійскай, нямецкай і рускай мовах.

У Нурцы (каля Сямяціч) на тэрыторыі вайсковай часці прапала 170 метраў рэек. Паліцыя выявіла, што чыгуначны пуць сталі разбіраць два прадпрымальныя жыхары Нурца, якія ўкрадзеныя рэйкі выкарыстоўвалі пры пабудове дома.

НІЧОГА НЕ ЗМЯНІЛАСЯ

(Працяг са стар. 1)

рускае дэмакратычнае аб'яднанне — то я ўспрымаю гэта без здзіўлення. Рэакцыя аўтара — гэта нармальная тут сацыялагічная з'ява, так сказаць, спецыфіка гэтай зямлі. І хоць як пануры жарт гучыць заява Гаўрылюка, што мэтай „украінскага руху" ёсць пазнаць праўду і асудзіць хлусню, то я лічу, што трэба пажадаць яму поспехаў на гэтай дарозе, калі толькі гэта будзе праўдзівы ўкраінскі рух.

Гаўрылюка і яму падобных я, аднак, не лічу суб'ектам у сённяшніх палітычных абставінах на Беласточчыне, а толькі аб'ектам, якім можа пакарыстацца новая вядучая сіла. Артыкул ягоны з'явіўся не ў „Нашым слове", а ў газеце, якая вядзе даволі ясна акрэсленую антыбеларускую прапаганду. Маўчаў ён, калі ў беластоцкай прэсе паказаўся цыкл публікацый пад загалоўкам „Дух Бандэры", дзе пра ўкраінцаў пісалі ў духу „навуковых поглядаў" Эдварда Пруса. І не прыпамінаю сабе, каб хтосьці з беластоцкіх „украінцаў" узяў голас у сувязі з гэтымі публікацыямі. І я разумею, чаму маўчалі. Бо трэба было б бараніць свае нацыянальнае годнасці, а каб гэта рабіць, то, у першую чаргу, трэба яе мець. Выступіць супроць мацнейшага, які мае манаполію на інфармацыю і дэзінфармацыю — гэта была б адвага, у той жа час пісаць усялякую антыбеларускую балбатню вельмі лёгка і бяспечна, і пахвалы можна дачакацца. Толькі так далей, а і пахвальныя граматы і медалі пасыплюцца. Не так даўно начаплялі нашым Юркам, Колькам, Васькам і Алесям ордэны за барацьбу з „ворагамі партыі і народа" і з „беларускімі нацыяналістамі". Лёкайства — рыса даволі моцна зазначаная ў псіхіцы жыхароў гэтай зямлі. Добры парабак не чакае панскае панукі. Яму хопіць ведаць толькі панскія інтэнцыі, а калі і каго біць — яму не трэба падказваць. І нічога тут не змянілася, апрача акцёраў. Гульня і яе правілы засталіся тыя самыя...

Яўген Міранövіч

У ПРЭЗІДЫУМЕ ГП БГКТ

10 лістапада г.г. адбылося чарговае пасяджэнне Прэзідыума Галоўнага праўлення БГКТ. Гэтым разам было яно поўнасцю прысвечана ўнутрыарганізацыйным справам. У сувязі з палітычнымі пераменамі ў краіне існуе пільная патрэба акрэсліць месца і ролю Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў новых умовах. Неабходнай становіцца навелізацыя праграмы Беларускага таварыства і яго статута. Многа месца прысутныя прысвяцілі структуры таварыства, а асабліва яго пярвічнаму звяну — гуртку. Пакуль што гурткі, якіх у таварыстве зарэгістравана каля двухсот, не заўсёды праяўляюць актыўнасць, а збіраюцца найчасцей для выбару дэлегатаў на з'езд і перавыбараў улад. Трэба вырашыць, у чым мае заключацца членства БГКТ і якая роля ў гэтым выпадае гурткам.

Дзеля акрэслення месца і ролі БГКТ у новых умовах будзе склікан пленум ГП БГКТ, а матэрыялы на пленарнае пасяджэнне будуць зацверджаны на чарговым пасяджэнні Прэзідыума ГП у снежні г.г. (л)

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ № 374

Успамінаючы Юрку

Успамінаючы драматычную смерць Юркі Геніюша (20 лістапада 1985 года), прыходзіць на думку і такая канстатацыя: яго загубіў нядобры час! Будучы па сваёй натуры паэтам, ён балюча перажываў бясслаўную эпоху, прытым нажыўшы сабе ворагаў сярод грубаскурых здаволенцаў і наменклатурных паноў. Як кожны пісьменнік, дабіваўся друкавання, што было такому заняткам на тую пару вычарпальным. Выхаваны ў стараеўрапейскай Празе і маючы бацькамі патомных інтэлігентаў, не паддаваўся маніпуляцыі. Не дазваляў калечыць свае тэксты. Не пагаджаўся дапісваць у іх тое, чаго не напісаў. Гонар не бывае без цаны, як і сумленне. І ён заплаціў гэтую чортавую даніну — не толькі ў выглядзе неапублікаванага, але таксама хваробамі, стратай нерваў, урэшце, заўчаснай смерцяй у свае пяцьдзесят.

Удава па нябожчыку, Валянціна, упарадкоўвае пісьменніцкі архіў Юркі. Хочам змяшчаць у „Ніве“ яго невядомыя творы, якія шчасліва захаваліся ў рукапісах.

Сакрат Яновіч

Юрка Геніюш
(1935—1985)

У ПЯТУЮ ГАДАВІНУ СЬМЕРЦІ

З учарашняга ў сёння

(вынятکі)

Склікаю Вас ў гасціну, буйныя браты!
Раскінем ільняным полем гісторыі абрусы.
Будзь нам сталом дубовым хоць века ад труны,
Калі гуртом засядзем — усіх вякоў сыны...

* ✵ *

Стук, перастук капыт, малаткамі ў скронях б'ець. Разсядлай ужо Сіўка, дай каню адпачыць, змілуйся — Ярыло! Твар свой сонечны скрый, ў адпачывальню зыдзі, зенкам аслепнуць не дай — змілуйся, Ярыло!

Свят! Свят! Свят!

Вольным ветрам дыхні, Стрыбожа! Яшчэ раз! Яшчэ раз! Валасы патрывож! Сэрцы ў нас ўскалыхні! Вей! Вей! Вей! Вольным ветрам дыхні, Стрыбожа!

Мрок навесь цалуном, каб не зглядзеў ніхто, каб ніхто не урок — ні наш край, ні аўтар, ні ахвяру, якую мы ложым...

Стары шалом на ветхім пні. Галубка з ранай пад грудзьмі. З той раны стружкаю крыві, ў чарпак крынічнае вады, жыццё сплывае цёплай хваляй.

Яшчэ дакінуць Дзівасілу, Зуброўкі, Сумніку, Зарніцы. Касцей сатлеўшых сыпнуць жменю. Зямлі, што з дзедаўскай магілы. Дадаць да смаку горкіх слёз...

І ўзношу чару да нябёс. Далоні ірдзяцца бы ў агні. Не грэбуй — выслухай мальбы! Удэр, Пяруне!

* ✵ *

Зацьвіла калінай родная зямля.
Белай, белай, белай — сувой палатна.
Каб пад восень, нечакана
Дасьпяваць крывавай ранай,
Звісаць чырванню каралаў,
Згусткамі сплываць з галля.
З захаду ламатнула бурай. Да чэрні зсінела неба.
Жыватоў нашых, здаецца, крыві ды цела ненасытнай пачвары патрэба.
Не было пражорлівей жорала, хоць не адна нас зжырала зяпа.
Вечар бадануў у лоб раніцы. Раніца ўперлася ў вечар
І мрок настаў. Мрок спрыяльны для ката...
Танцавалі хлопцы на шнурох — крыжачок, а мо польку.
Заплывалі вочы ад гару — а мо не толькі.
Кляліся цэлы ў адну, ў дзве, ў тры столкі.
Буйнелі нівы замест жыта — асотам.
Каб вораг яму, ў гэтай жа зямлі, закварыў,
Якую смеў таптаць акутым ботам.
Зубамі браліся за шпалы.
Уся зямля была дрыгвою.
Каб змог прайсці хто за табою,
То клалі сцежку сам-сабою.
І на твае ступіўшы плечы,
Ірваўся наперад другі й трэці.
На яго карку ўжо дзесяты,
Ставіўшы ногу, цьвёрда верыў,
Што хоць крывёю брацімуць рэкордныя надоі,
Той цэбар сьмерці ўспеніцца надзеяй...
Ды толькі так зменялі бег падзеяў.

Забяліла раніца туманам рэчкі-рэчанькі.
Разлівае боршч пунсовы берагам-братам.
Гаспадарскі — як ў звычай.
Навар тлусты — на ўсім краі.
Пі з карыта, сёрбай смела — ўсё навокал патаннела.
Кожны дорыць чым багаты — не пытай цаны.
Каму можа мала солі — зачарпні сіроцай долі.
Каму перцу — хопіць хатаў, сцёртых на вуглі.
Пі з карыта, сёрбай смела, ўсё навокал патаннела — разам і з людзьмі.

Маеш вусы ў іржы. Спаласні трысьнягі —
Шэпца праваму берагу ліхі.
Правы бераг ліхому адгукае ў адказ —
Спаласні трысьнягі, бо іржа на вусах.

Хваля хвалю жанець у мора,
Бераг з берагам гамоняць.
Жыравацьмем пакуль дораць.
Нахілячамся да умору.
Хвалі зловім да аднэе.
Усе працэдзім сквозь трысьцё.
Няхай поіцца ракіта.
Няхай жлуктацьмуць палі.
Падсілкуем ўсю прастору.
Не прапусцім кроплі ў мора — роднае крыві.
Там растворыцца, загіне,
Бы лісточак, што з галіны
Змяло віхрам бурнай ноччу,
Скамячыла ды паперла — дзесь за небасхіл.
Там растворыцца, загіне.
Прыме коляр чужой плыні.
Бескарысна дзесь бутвецьме
І галлё, што сыпле квеццем, — будзе толькі сніць.
Хай сілуецца прастора.
Не прапусцім кроплі ў мора — роднае крыві.

Хваля хвалю жанець ў мора.
Дзень за днём нам сонца дорыць.
П'ець ракіта мо з пахмельля — чуючы вясну.
Адцякаюць ціханька, быццам бы слязьмі,
З галадухі спухшыя белыя палі.
Звыш сілы бярэмя плечы аседлала.
З натугі ўспацелі сцежанькі людзьмі.
Кропелячкі поту ў стружачкі збягаюць.
Сыплюцца патокам у кацёл вайны.
Восень абцярэбіла лісьцейка з галля.
Прайшла дрывасекам жорсткая зіма.
У журбоце дрэвы ручанькі ўзвялі.
Родзічы, што плачуць блізкіх па сям'і.

А край жывець, ды зо сну,
Смертнага амаль, ўсё ж праціраe вочы.
І будзе як адвечна...
На кволых грудзёх ўзгоркаў новая зазелянее рунь.
Безліччу галоў непрычэсаных ўстрасяне адмалоджаны лес,
Ды з часам песню пачуеш і смех іскрысты — дзявочы,
Бо хлопцы... бо хлопцы яшчэ на вайне.

Дзярэць за горла смага.
Цесна тугім грудзём.
Нейк пуста, томна, млёўка, пад ложачкай шчыміць.
Балючым крыкам ірвецца просценькая сьпеўка,
Можа дзэ пачуюць нашы дзецюкі?

На гэты кліч птушыны, спякотны успамін
Вертацімуцца хлопцы й сталыя мужчыны
З граніцаў таго свету — на шасцёх адзін.
Дзе тыя пяцёра, хто ж та адгадае?
Туліць дзесь да сэрца іх зямля чужая.
Туліць з абавязку, як не свая маці.
Няўтульна нябогім ў той пасьцельцы спаці.

На шасцёх аднога вітаюць дзяўчаты.
Больш буслоў на стрэхах, цім мужчын па хатах.
У плуг упрагліся маці ды з дачкою.
Адну тугу тужаць адной баразною.
У мяшку не ўтрымаеш рою пчол бясконца.
Дзеўкі да кахання, кветкі імкнуць да сонца.
Зачарпнуці шчасця ня кожнай прыпадзе.
Ня хопіць падпоркаў, колькі дрэў у садзе.

Гарэла лета, ліпень бзыкаў млява.
Пайшло ўжо колішняе семя ў каласы.
Хадзілі ізноў у госьці, не машыравалі,
Свойскія хлопцы мест былых салдат.
Прасьнілі жорсткі сон ды цешацца надзеяй.
І вусны вуснам шэпчуць тое, што заўсёгды.
І рукі блудзяць, дзе ніхто не быў, а ўсё вядома.
То цьвітуць, то адцьвітаюць прыпалы дзяўчат.
Уздымаюцца бы цеста на розчыне свежай.
Бусьліны клёкат чуецца ля хат.
Ды быць нам з уражаем — аджывае племя.

ЮРКА ГЕНІЮШ
1985 г

(Самы апошні твор, перад сьмерцяй).

ПОГЛЯДЫ

ЯКІЯ МЫ БЕЛАРУСЫ

„Ніву“ чытаю я здаўна, але ў рэдакцыю пішу ўпершыню. На маю думку, „Ніва“ гэта самая мудрая і патрэбная газета для беларускага народа на Беласточчыне. Дзякуючы ёй маем магчымасць падтрымоўваць пастаянны кантакт з беларускай мовай.

Сваё маладое жыццё правёў я на вёсцы, што на Гайнаўшчыне, на ўскраіне Белавежскай пушчы. Не малады я чалавек і не аднаму ўжо мяне жыццё навучыла. Ведаю многіх беларусаў і іх адносіны да жыцця і нацыянальных спраў. З маіх назіранняў вынікае, што ёсць у нас тры групы беларусаў. Першая — гэта людзі, якія шануюць сваю родную мову і песню. Яны ніколі не забудуць свой бацькоўскі парог, у жыцці старающа захаваць любоў да роднага і перадаць яе іншым. Другая група — гэта людзі, якія да свае беларускасці адносяцца абыякава або з пагардай. Іх галоўная мэта — добра і выгадна жыць. Трэцяя група — гэта людзі, у якіх розуму, як у дзіцяці. Яны лічаць сябе палякамі таму, што жывуць у Польшчы. З такімі ў нацыянальных справах і не пагутарыш.

Я сам па меры сваіх магчымасцяў імкнуся быць добрым беларусам і лічу, што прыналежу да першай групы. Але каб там быць, мала толькі любіць. Трэба актыўна змагацца за беларускасць, адстойваць яе, памагаць будаваць Беларускі музей, не знеахвочвацца цяжкасцямі, якія падкідае нам жыццё.

А. Падарожнік

УНІВЕРСІТЭТ ДЛЯ ВЫТВОРЦАЎ ЗДАРОВЫХ ХАРЧОЎ

Сельскагаспадарчая акадэмія ў Ольштыне арганізавала ў гэтым годзе сельскагаспадарчаэкалагічны адкрыты універсітэт. Згодна з формулай адкрытага універсітэта могуць у ім вучыцца ўсе жадаючыя, нягледзячы на адукацыю і ўзрост. І хаця ва універсітэт прымаюць без экзаменаў, то аднак даюць заліковыя кніжкі, а пасля паспяховага заканчэння навукі наведвальнікі атрымоўваюць дыплом. Зараз на занятк і прыходзіць 20 чалавек.

Як паінфармаваў мяне д-р Збігнеў Энглер — член праграмнай рады універсітэта, сярод слухачоў ёсць людзі розных прафесій: сяляне, настаўнікі і іншыя. Найстарэйшаму студэнту ўжо 73 гады, наймалодшаму — 17. Заняткі вядуць спецыялісты з Сельскагаспадарчай акадэміі, Вышэйшай педагагічнай школы, Польскай акадэміі навук і Варшаўскага універсітэта. Навука (бясплатная) будзе працягвацца два гады з мэтай падрыхтаваць вытворцаў (сялян, агароднікаў) да прадукцыі здаровых харчоў. Інаўгурацыя занятакў пачалася 20 кастрычніка г.г. у Картове каля Ольштына.

Андрэй Гаўрылюк

НАШЫ МЯСЦОВАСЦІ

Аб сучасным стане блізкіх нам мясцовасцяў можна даведацца, агледзець іх, паразмаўляць з жыхарамі, але аб гісторыі — не так лёгка. Каб быць нам багатым ведамі, трэба было б і мінулае знаць. Вось возьмем этымалагічныя назвы некаторых вёсак: **Плёскі, Спічкі** і **Чэхі Арлянскія.**

ПЛЁСКІ

Сённяшняя назва **Плёскі,** даўней Плескі. Першыя ўпамінанні аб ёй — з 1536 года. Назвы ўрочышч: Дубкі, Рэпіско, Дітковщчына, Дудкаў Груд, Локніца, Патькоў Багонец, Лазіннік. Лугі: Заріччам, Орабэзына, Ханікаў Бор, Могелкі, Надоўном, Яцьбоў Ез.

Прозвішчы жыхароў: Ігнацюк, Казлоўскі, Міхальчук, Федарук, Юзвюк, Філіпюк, Сцепанюк, Антанюк, Іванюк, Яканюк, Васілюк, Плісюк, Абрамюк, Леанюк, Стаў, Грыгарук, Сычэўскі і іншыя.

Цікавая назва ўрочышча: Яцьбоў Ез. Яцьбоў Ез, гэта ез (jaz) яцьвягаў. **Яз** — перагарода ракі для падняцця вады і лоўлі рыбы. Рабілі яз з лазы або з трасціны. Краеўскі пісаў, што ў Плёсках і Храбалах жылі „зрусіфікаваныя літвіны“, якія займаліся гадоўляй баброў для польскага караля. Каго называе Краеўскі літвінамі — ці жмудзінаў, ці беларусаў? Вядома многім, што ў XIX стагоддзі і жыхароў Белавежскай пушчы называлі і яшчэ называюць „ліцьвінамі“. А можа ў тых вёсках і жылі яцьвягі, якія „русіфікаваліся“?

СПІЧКІ

Вёска недалёка ад Орлі, толькі 4 км на захад. Міхал Кандрацюк у сваёй кніжцы „Nazwy miejscowe południowo-wschodniej Białostocczyzny“ акрэслівае назву як родавую ад асадніка Спічкі. Назва вёскі Спічкі выступае ў 1570 годзе, калі была люстрацыя Падляшскага ваяводства. Люстрацыі былі ў каралеўскіх дабрах. Вёска Спічкі была вёскай горада Бельска і жыхары вёскі мелі гарадскія правы, гэта значыць — былі мяшчанамі.

У 1886 годзе Спічкі мелі 330 дзесяцін зямлі, у тым ворнай зямлі 313 дзес., лугоў і пасбішчаў 12 дзес. і 5 дзес. няўгоддзяў. Вёска акрэслівалася як „чыншовая“.

У „Слоўніку стараўкраінскай мовы“ ёсць прозвішча Шпіца. J. Nahorka i Szpica nie choteli toho że żdat i wstupili z nim w jednanie pered dobrymi lud'mi. (Kraków 1848).

ЧЭХІ АРЛЯНСКІЯ

Едучы з Орлі ў Дубічы-Царкоўныя па добрай асфальтаванай дарозе, успомнілася мне, як называлася гэтая дарога даўней. Праўда, не была яна асфальтаваная, але была „гостінцем камянецкім“, значыць — гасцінцам да горада Камянец.

Урочышчы ў Чэхах захавалі свае назвы: Вейчыско, Гуцоўшчына, Пачайкі, Выраб, Мэжыстене, Порубы, Ковалёвэ, Валокі, Рачок, Узэнка Олось. Лугі: Жыюўшчына, Огула (луг і поле), Подозеро, Заозеро, Вэрбыннік, Шматы, Подельшчына, Кулікова Гора (узгорак), Багонэц.

Паміж Чэхамі а Вярстокам была калісьці шырокая дарога, а цяпер яшчэ яна ёсць, але вузенькая, якая завецца „дарогаю літоўскаю“, а поле за дарогай называецца „Літоўшчына“. Жыхароў Вярстка, Пасечнік, Палічнай і па сённяшні час называюць „ліцьвінамі“. Літоўская дарога вяла да Кляшчэль, але Кляшчэлі яна абмінала. Калі ехалі ці ішлі да Кляшчэляў — то заўсёды „літоўскай дарогай“. Высновы такія: гэта былая граніца паміж Каронай і Вялікім княствам Літоўскім.

Прозвішчы жыхароў вёскі: Масальскі, Андрасюк, Самасюк, Несцярук, Яканюк, Чыквін, Панфілюк, Рута, Тарасюк, Каўшук, Сахарчук. Літоўская дарога праходзіла так, як зараз жалезная дарога Кляшчэлі — Семяноўка. Значыць, „ліцьвінамі“ называліся беларусы, а яны жыхароў на захад ад дарогі, падляшан, называлі і яшчэ называюць „каралёўцамі“.

М. Ляшчынскі

ВОДАПРАВОД

У вёсцы Тапаркі (Кляшчэлеўская гміна) ідуць работы пры пракладцы водапровода і хутка жыхары гэтай вёскі (я як пісьманосец абслугоўваю яе) будуць мець сваю здаровую і смачную ваду з крана. А варта напомніць, што з вадой тут заўсёды былі нейкія цяжкасці. Калі было сухое лета, дык у многіх сялян калодзежы высыхалі так, што можна было нават бульбу туды сыпаць на перахаванне.

Цяпер сітуацыя значна змяніцца ў карысць вёскі. Равы для труб водапровода капаюцца (пры згодзе вёскі) на абочыне вуліцы з аднаго боку, на месцы тратуара, хаця ходнікі яшчэ тут не пракладзены.

Гледзячы на ўсё гэта, я прыпамінаю з сумам той час, калі ў нас у Дубічах-Царкоўных, чатыры гады таму назад таксама праводзілі ваду. Мо тады было танней правесці ваду, але і сённяшня кішэнь селяніна вытрымае. Але ў нас тады, у час „сацыялізма“ рашала не грамадства, а адзінка. І тая „адзінка“ дала распараджэнне працаўнікам водаправоднай фірмы, каб яны капалі равы (вядома, машынамі) на нашых агародчыках ля вуліцы. Мы прасілі, каб трубы праходзілі пад тратуарам і каб не чапалі нашых панадворкаў і не нішчылі дагледжаных агародчыкаў. Але работнікам далі загад „ісці“ іменна агародчыкамі і тыя парылі іх, як свінні, панішчылі наш труд, зламалі платы.

І хаця „раны“ ўжо зажылі, як кажуць, то ў любы момант у агародзе ля вуліцы можа паявіцца прабоіна, і тады ізноў паявіцца капалка-бульдозер і ўсё пойдзе дагары нагамі, і з агародчыка застанецца толькі руіна і груды зямлі каля хаты.

А селянін зноў будзе корпацца, каб ўсё гэта направіць.

Мікалай Панфілюк

АЛЯКСАНДР МАКСІМЮК

У ЦЯНІ ВАТЫКАНУ

2. У ВАТЫКАНЕ

Італьянская кава, хоць і самая лепшая ў свеце, мазгоў не прасвятляе. Магчыма, таму нават сам Усемагутны, як пагаворвае заслуханы мною анекдот, не ўсведамляе сабе трох спраў: колькі манашак на свеце, колькі ў Ватыкане грошай, ды не ведае таго, аб чым езуіты ведаюць. Асабіста я не наважыўся даследаваць аніводнае з гэтых трох праблем. Спыніўся я ўсяго на некалькіх неаспрэчных фактах.

Горад-дзяржава Ватыкан узнік у 1929 годзе ў выніку так званага латэранскага пагаднення паміж Касцёлам і Каралеўствам Італіі. Дзяржаўны лад Ватыкана — абсалютная тэакратычная манархія з Рымскім Папам на чале. Мяжа дзяржавы ідзе прыблізна так: звонку калон плошчы Святога Пятра, паўз сцены даўнай ватыканскай фартыфікацыі і недзе на ўзвышшы, за ватыканскімі агародамі. Фармальна ватыканскай тэрыторыяй з'яўляюцца яшчэ тры рымскія базілікі, адзін палац і летняя рэзідэнцыя Папы ў Кастэль-Гандольфа — маленькім мястэчку на паўднёвы ўсход ад Рыма. Усяго звыш сарака гектараў плошчы. Насельніцтва, як падаюць статыстычныя даведнікі, каля тысячы чалавек. Афіцыяльныя мовы ў Ватыкане — лацінская і італьянская. Да вонкавых праяў самастойнасці, між іншым, належаць: уласнае войска (швейцарская гвардыя), пошта, банк, крамы, штодзённая газета і радыёстанцыя, якая лікам моўных перадач параўнальная ў Еўропе толькі з брытанскай „Бібісі“. Варта таксама заўважыць, што ўсе афіцыяльныя візіты ў Ватыкане, дзеля адзначэння яго самастойнасці, як правіла, адбываюцца пасля заканчэння ўсіх сустрэч з італьянскімі ўладамі ў Рыме.

Самы характэрны элемент рымскага краявіду — ватыканская базіліка Святога Пятра, пабудаваная, праўдападобна, сваім левым нефам над гэтак званым цыркам Калігулі, месцам, дзе на схіле змрочнай старажытнасці шалёны імператар даканаў першых хрысціян. Сёння, акрамя свайго турыстычнага значэння, з'яўляецца базіліка месцам сустрэч Рымскага Папы з вернікамі і пілігрымамі, месцам святочных багаслужбаў, біскупскіх кансекрацый, беатыфікацый, kанaнізацый... Перад базілікай вялізная плошча, акружаная двума шэрагамі калон, якія ўгары завершаны фігуркамі святых. У цэнтры плошчы высозны абеліск, знойдзены ў руінах згаданага цырка Калігулі. На абодвух яго баках фантаны. Штонядзелі плошча запаўняецца жыхарамі Рыма, турыстамі і пілігрымамі з найбольш далёкіх частак свету. Прыходзяць, каб супольна з Папам адгаварыць апоўдні багародзічную малітву Анёл Гасподні. Малітву гэтую Папа звычайна папярэджвае разважаннямі на актуальныя грамадска-рэлігійныя пы-

ХТО ВОРАГ?

У 42 нумары „Нівы“ ад 21 верасня г.г. быў змешчаны тэкст Сакрата Яновіча „Чыквіну трэба ворага“. У сувязі з тым, што тэкст гэты адносіцца да артыкула „Naprawiacze cerkwi“, змешчанага ў „Тыгодніку Падляскім“, № 7/8 з 1990 года, прашу надрукаваць яго ў „Ніве“.

Спадар Яновіч, умешваючы ў справу блізкую мне асобу, парушыў прынятыя звычаёва прынцыпы палемікі ў друку. У такой сітуацыі хачу паведаміць, што:

— хлуснёй з'яўляецца тое, што быццам бы аўтарам тэкста „Naprawiacze cerkwi“ была мая жонка;

— таксама хлуснёй з'яўляецца сцверджанне С. Яновіча быццам бы яна — каталічка;

— якія былі сапраўдныя намеры С. Яновіча ў артыкуле наконт сітуацыі праваслаўя („Тыгоднік Беластоцкі“, № 19), цяжка пазнаць. Аднак, у складанай міжрэлігійнай сітуацыі, якая існуе на Беласточчыне, з пазіцыі верніка Праваслаўнай царквы, можна ацаніць іх адназначна адмоўна;

— не з'яўляецца праўдай сцвярджэнне С. Яновіча, што Э. Жултоўская ў сваім тэксце прыпісвае яму аўтарства ліста, надрукаванага ў амерыканскай газеце „Беларус“, у якой быў заклік да беларусаў у ЗША і Канадзе спыніць фінансавую дапамогу ў пабудове Святадухаўскай царквы ў Беластоку. У артыкуле Э. Жултоўскай гэты ліст нават не ўпамінаецца. Калі, аднак, Яновіч кранае гэтае пытанне, то хачу прыпомніць, што я сам асабіста быў сведкам ягонага доўгага і эмацыянальнага выказвання, у якім ён высмейваў наіўнасць людзей з-за акіяна, дапамагаючым у пабудове царквы. Гаварыў ён сваю тыраду ў рэдакцыі „Нівы“ ў прысутнасці журналістаў. Магу падаць прозвішчы;

— хлуснёй з'яўляецца сцвярджэнне, што ў час выбарчай кампаніі, у якой я не сапернічаў з Яновічам, распаўсюджваў я аб ім нейкія плёткі.

У час сустрэч выбаршчыкі пыталі мяне пра іншых кандыдатаў, у тым ліку і пра Яновіча. У сувязі з тым, што я даваў адказы публічна, у прысутнасці соцень чалавек, лёгка звярыць, што я тады гаварыў.

Паводзіны беларускіх кандыдатаў у мінулай кампаніі гэта справа іх сумлення. Я гатовы публічна высвятліць справы кампаніі, у тым ліку фальшывыя закіды ў мой бок, фармуляваныя таксама і на старонках „Нівы“. Аб узроўні і метадах, прымяняемых такімі людзьмі, сведчыць хаця б хлусня С. Яновіча, які на старонках „Газеты Выборчай“ заявіў, што кандыдат у Сенат ад Праваслаўнага брацтва дацэнт Ян Піўнік выступаў у час кампаніі як „праваслаўны паляк“.

Як галоўны рэдактар адзінага ў Польшчы часопіса, прысвечанага праваслаўю, хачу паведаміць, што на працягу пяці гадоў нашага існавання мы намерана не вялі палеміку з антыправаслаўнымі выступленнямі некаторых беларускіх дзеячоў. Зыходзілі мы з пункту гледжання, што зразумеюць яны ўрэшце тую простую праўду, што Царква не з'яўляецца іх ворагам. Сапраўды, большасць з іх спыніла сваю антыцаркоўную дзейнасць. На жаль, спадар Яновіч да іх не належыць. У мяне ёсць падставы меркаваць, што спадар Яновіч з'яўляецца аўтарам ананімных публіцыстычных матэрыялаў, якія распаўсюджваліся ў апошнія гады на Беласточчыне, а ў якіх было мноства недарэчнасцяў, фальшу і нападкаў на праваслаўнае духавенства і дзейнасць Царквы. Калі памыляюся, дык з радасцю папрашу публічнага прабачэння ў спадара Яновіча.

Хачу заявіць, што мне не патрэбна, „каб нашы людзі сварыліся“. Сваё дарослае жыццё я прысвяціў аб'ядноўванню людзей. Аб'ядноўванню вакол Царквы. У мяне няма комплексаў з-за таго, што свой пасольскі мандат выконваю „з дазволу камуністаў“. Як пасол імкнуся добра служыць свайму народу і годна прадстаўляць сваіх выбаршчыкаў. Яшчэ ў часах, калі спадар Яновіч быў актыўным членам камуністычнай ПАРП, я быў суарганізатарам першай у блоку камуністычных дзяржаў арганізацыі праваслаўнай моладзі. Ідэаламі сваёй маладосці я ніколі не паступіўся і стараюся таксама і сёння быць ім верны.

Я буду абавязаны рэдакцыі „Нівы“, калі ў будучым, змяшчаючы інфармацыі аб блізкіх мне асобах, перад гэтым праверыць верагоднасць гэтых інфармацый.

З пашанай

Яўген Чыквін

* ✲ *

У 42 нумары „Нівы“ ад 21 кастрычніка 1990 г. надрукаваны артыкул Сакрата Яновіча „Чыквіну трэба ворага“. Наступны фрагмент гэтага артыкула датычыць і маёй асобы: *„Праваслаўнаму рэдактару польскага часопіса „Тыгоднік Падляскі“ Яўгену Чыквіну трэба ворага! Так я зразумеў надрукаваную ў апошнім нумары публікацыю „Паляпшальнікі Царквы“, напісаную яго каталіцкай жонкай Жултоўскай, вельмі дзіўным адвакатам праваслаўя“.*

У сувязі з гэтым хачу заявіць:

1. Я сапраўды з'яўляюся жонкай галоўнага рэдактара „Тыгодніка Падляскага“ Яўгена Чыквіна.

2. Я не аўтар артыкула „Naprawiacze Cerkwi“.

3. Я ніколі не выказвалася публічна на блізкія мне дзякуючы мужу беларускія пытанні, лічачы сябе ў гэтай галіне некампетэнтнай.

4. Я не называюся Жултоўская, а па мужу ў мяне прозвішча Чыквін; маё ж дзявочае прозвішча — Дабравольская. Я ніколі не ўжывала псеўданіма Жултоўская.

5. Я не каталічка, а праваслаўная і гэтым ганаруся.

Я хачу рашуча запратэставаць супраць публічнага прыпісвання мне поглядаў, якіх я не выказвала, супраць фальшывага інфармавання аб маім рэлігійным паходжанні, супраць інструментальнага выкарыстоўвання маёй асобы ў палеміцы з маім мужам.

д-р Альжбета Чыквін

* ✲ *

АД РЭДАКЦЫІ: Каб наблізіць нашым чытачам сутнасць палемікі паміж Сакратам Яновічам і Яўгенам Чыквінам, друкуем абшырны фрагмент артыкула „Naprawiacze Cerkwi“, той, які выклікаў гэтую спрэчку.

NAPRAWIACZE CERKWI

(...)

Jest, jak powiedzieliśmy, prawem liderów BNF gloryfikowanie unii.

Sprawa ma jednak jeszcze inny bezpośrednio dotyczący nas, prawosławny aspekt. Otóż nawet dla zupełnie indyferentnych religijnie ludzi porzucenie wiary swych ojców nie jest rzeczą łatwą. Preferowanie unii to za mało. Konieczne jest równoległe przedstawianie prawosławia w jak najmniej korzystnym świetle. I to jest druga strefa aktywności „patriotów białoruskich”. Niestety, ich poczynania w tym zakresie znajdują zwolenników i naśladowców i na naszym, białostockim gruncie. Szeregi takich „naprawiaczy” Cerkwi powiększają się o nowych aktywnych działaczy. Dołączył do nich znany białoruski pisarz, lider Białoruskiej Demokratycznej Partii, Sokrat Janowicz. Już w latach poprzednich uznał on za stosowne ganić Białorusinów z Kanady i USA za okazywaną pomoc przy budowie cerkwi św. Ducha w Białymstoku: „w cerkwi tej nie usłyszysz ani słowa po białorusku”. Ostatnio pisarz zaczął „przybliżać” prawosławie polskiemu czytelnikowi. W 19 numerze „Tygodnika Białostockiego” (piśmie członków i sympatyków „Solidarności”) w artykule „Sprzeczka o dusze” prawosławie, zdaniem Janowicza, „charakteryzuje się brakiem ducha misyjnego”, „programowo uznaje postawę lojalizmu wobec każdych władz państwowych”, co uzależnia pozycję Cerkwi od „przyszłych losów aktualnego reżimu”. Artykuł zilustrowano fotografią zamkniętych i przekreślonych czarnymi ukośnymi liniami drzwi świątyni prawosławnej. Swój stosunek do prawosławia Sokrat Janowicz wyraził już otwarcie w „Kurierze Porannym”. Otóż stwierdził on ni mniej ni więcej: „Patrioci białoruscy nie utożsamiają się ani z Kościołem prawosławnym, ani z katolickim. To ich utożsamiają z prawosławiem”.

Z jakim wyznaniem utożsamia się S. Janowicz i identyfikujący się z nim działacze BDP, jak na razie pisarz nie poinformował. Jednak w świetle ostatnich wydarzeń na Białorusi staje się to, przynajmniej dla nas, oczywistym.

E. ŻÓŁTOWSKA
„Tygodnik Podlaski”, nr 7—8 (64)

танні. У час вялікіх свят, як Каляды і Вялікдзень, адгэтуль раздаюцца словы паслання „Гораду і свету“ ды святочныя пажаданні на звыш шасцідзесяці мовах, у тым ліку і па-беларуску. „Дарагія беларусы! Вясёлых Вялікодных святаў!“ — прагучала сёлета.

Кожнае серады адбываецца ў Ватыкане сустрэча Рымскага Папы з вернікамі і пілігрымамі — гэтак званая агульная аўдыенцыя. Выглядае яна так, што Папа чытае па-італьянску галоўную частку катэхізісу, а за гэтым ідзе яго змест на англійскай, нямецкай, французскай і іспанскай мовах. На заканчэнне аўдыенцыі адбываюцца прывітанні паасобным групам пілігрымаў.

Сляды беларушчыны ў сусветнай сталіцы каталіцтва знаходжу ў Ватыканскай радыёстанцыі. Сама радыёстанцыя, якая неўзабаве будзе адзначаць шасцідзесяцігоддзе, была створана ў 1931 годзе самім вынаходцам радыё Гульельма Марконі. Урачыста адкрыў яе тагачасны Папа Пій XI, даручаючы кіраўніцтва ёю святарам-езуітам. Сёння працуе ў радыёстанцыі каля чатырохсот чалавек, большасць якіх — людзі свецкія. Штодзённа ідуць адгэтуль у эфір перадачы на звыш трыццаці мовах свету. Паасобнымі моўнымі секцыямі радыёстанцыі кіруюць найчасцей ксяндзы-езуіты. Гэта, аднак, не правіла, бо калі краіна, на мове якой перадаецца праграма, у малой ступені каталіцкая, дык здараецца, што кіруе данай секцыяй у радыё свецкая асоба, а сярод супрацоўнікаў можна сустрэць людзей мясцовага не-каталіцкага веравызнання.

На першым паверсе Палаца Піо, сядзібы рэдакцый Ватыканскай радыёстанцыі, у суседстве рускай і румынскай знаходзіцца і беларуская рэдакцыя. Узначаліў яе ў 1949 годзе ксёндз рыма-каталіцкага веравызнання Пётр Татарыновіч. Тады і пачаліся першыя нерэгулярныя перадачы на беларускай мове. Ксёндз Татарыновіч доўгія гады працаваў над перадачамі адзін, рэдагуючы, акрамя гэтага, рэлігійна-адраджэнскі часопіс „Зніч“. Сёння беларускія перадачы па Ватыканскім радыё перадаюцца кожнага дня. Падрыхтоўкаю іх займаюцца тры пастаянныя рэдактары і некалькі вонкавых супрацоўнікаў. Кіраўніком беларускай секцыі з'яўляецца айцец Роберт Тамушанскі — святар уніяцкага веравызнання, ураджэнец ЗША, а грамадзянін Вялікабрытаніі, чалавек надзвычай багатага і складанага жыццёвага лёсу. Дагаварыцца з ім няцяжка, бо валодае больш чым дзесяццю мовамі, а ў тым ліку, варта тут адзначыць, арабскай. Ужо больш за семнаццаць гадоў прапаведуе з Пятровага Пасада слова праўды і надзеі. У беларускай секцыі працуюць яшчэ Ян Мойсік з Бельшчыны і Васіль Ногас — ураджэнец Бразіліі украінскага паходжання. Ян Мойсік, акрамя звычайнай рэдактарскай працы, займаецца яшчэ выдавецкай дзейнасцю. Ягоны бюлетэнь „Хрысціянскія навіны“ — гэта своеасаблівая кампіляцыя самых цікавых вестак і гутарак, перададзеных Ватыканскім радыё. Васіль Ногас з'яўляецца выдатным спецыялістам у грамадска-рэлігійных пытаннях рэгіёна Лацінскай Амерыкі.

Абышоўшы рэдакцыі Ватыканскай радыёстанцыі, перакануўся я, што адгэтуль перадаюцца праграмы ў такія рэгіёны свету, пра якія ніколі не падумаеш, што маюць яны што-кольвечы супольнае з хрысціянствам. Вядомая з гісторыі Каталіцкая царква ўсходняга абраду на Беларусі, гэтак званая уніяцкая царква, гэта ўсяго кропля ў моры разнастайнасці абрадаў Каталіцкага касцёла. Што ж, энергічныя місіянеры-езуіты, сапраўдны рухавік ватыканскай палітыкі, пашыраючы каталіцызм, ішлі нярэдка на кампрамісы ў абрадавым баку ўсяе справы. Мэта лічылася дасягнутай, калі насельніцтва данага рэгіёна, або адукаваная яго частка, прымала асноўныя догмы каталіцтва, а ў літургічным абрадзе далей заставаліся элементы мясцовай традыцыі. І так дайшло, між іншым, да стварэння Каталіцкага касцёла кітайскага абраду. Папства, аднак, спыніла такую дзейнасць.

(Працяг будзе)

У НАШЫМ МУЗЕІ

Нядаўна „Ніва" друкавала рэпартаж аб адкрыцці Беларускага музея ў Гайнаўцы. Сёння прапануем фотарэпартаж, бачаны аб'ектывам гайнаўскага фатографа **Уладзіслава Завадскага.**

На адкрыцці музея выступіў вядомы беларускі мастак Аляксей Марачкін. Яго палотны, а таксама працы іншых беларускіх мастакоў з групы „Пагоня", упрыгожылі адкрыццё музея багатай выстаўкай.

Канстанцін Майсеня, старшыня Камітэта пабудовы музея, расказвае гасцям з Беларусі аб клопатах, з якімі сустракаецца будаўніцтва музея.

Самаробны такарны станок — адзін з найцікавейшых экспанатаў музея. Ля яго заўсёды збіраюцца мужчыны.

Старшыня ГП БГКТ Алесь Баршчэўскі ў зале экспанатаў народнай творчасці.

АРЛЯНЦЫ ПАДРУЖЫЛІСЯ З МІНЧАНАМІ

Як вядома, ад мінулага года паміж БГКТ і таварыствам „Радзіма" з Мінска усталявалася цесная сувязь. У дагаворы, які быў падпісаны, прадбачваўся ўсебаковы абмен дэлегацыямі з розных асяроддзяў. Наладжаны таксама сувязі з Таварыствам беларускай мовы і іншымі арганізацыямі.

Сёння на Беласточчыне можна часта сустрэць гасцей з Беларусі. Найчасцей прыязджаюць людзі культуры: мастакі, спевакі, музыканты, акцёры, фільмоўцы, вучоныя; прыязджаюць таксама дзеці. На Беларусь часта выязджаюць прадстаўнікі Беласточчыны. Там яны знаёмяцца з жыццём і працай савецкіх беларусаў, з цікавейшымі гістарычнымі і культурнымі помнікамі Беларусі.

Гэткія кантакты збліжаюць людзей, мацнее дружба і ўзаемаразуменне. Асабліва цешыць, што ў гэткіх кантактах не адстаюць малыя мясцовасці. Адной з праяў гэтага з'яўляецца дружба арлянцаў з мінчанамі.

Ад 2 да 9 лістапада г.г. у Орлі прабывала група вучняў мінскіх сярэдніх школ і ГПТУ (гарадскіх прафесіянальна-тэхнічных вучылішч). Рэспубліканская станцыя юных турыстаў у Мінску трымае цесны кантакт з арлянцамі і на гэты раз зманта-вала групу з 28 асоб.

А трэба сказаць, што была гэта ўжо чацвертая іх сустрэча, хаця толькі ў мінулым годзе дырэктар школы ў Орлі Анатоль Мартыновіч упершыню прывёз сваіх дзяцей у Мінск. І вось ужо паспелі яны пабываць там і другі раз, ды два разы прынялі гасцей у Орлі.

Дзеці вельмі задаволены экскурсіяй на Беласточчыну, у Польшчу. Пазнаёміліся яны тут з жыццём арлянскіх школьнікаў. Пабывалі не толькі ў Орлі, але наведалі бліжэйшыя гарады — Бельск, Гайнаўку, Цехановец. З'ездзілі таксама ў Беласток і Варшаву. Завялі мноства прыватных знаёмстваў, сардэчна пасябравалі з нашай моладдзю.

8 лістапада, на развітанне, мінчане далі канцэрт, а пасля адбылася невялікая дыскатэка для моладзі.

Арлянцы плануюць яшчэ больш пашыраць кантакты з мінчанамі. У бліжэйшым часе дагаварыліся яны арганізаваць дзве сустрэчы настаўнікаў (адну — у Мінску, другую — у Орлі). Спадзяемся, што і настаўнікам такія формы збліжэння беларусаў, якіх дзеліць толькі дзяржаўная мяжа, прынясуць вялікае задавальненне.

Ада Чачуга

Здзяйсненні і намеры

(Працяг са стар. 1)

арганізавала карнавальныя гульні. Супольна з Царкоўным брацтвам была наладжана забава для 180 дзетак і самастойна — для 100.

Самым буйным мерапрыемствам, арганізаваным Беларускім таварыствам у мінулым сезоне быў I Фестываль беларускай песні, а аб яго маштабе сведчыць тое, што на працягу двух дзён на эстрадзе амфітэатра выступіла 162 асобы, у тым ліку 7 салістаў, 2 дуэты, 10 калектываў, 3 хоры. З Беларусі прыехала 37 удзельнікаў, у тым ліку 3 салісты, 2 дуэты, адзін фальклорны калектыў і рок-гурты: „Мроя", „Уліс" з Мінска і „Грамада" з Віцебска. Канцэрты згуртавалі звыш трох тысяч гледачоў. У падрыхтоўцы фестывалю прымалі ўдзел спецыялісты з Беларусі і група студэнтаў-дэкаратараў. Аб фестывалі былі зроблены 4 тэлеперадачы (Вроцлаў, Беласток, Мінск — па 30 мінут і Гродна — 5 мінут) і 2 перадачы па Мінскаму радыё. Фестываль быў найбольш эфектнай беларускай імпрэзай і быў добра ўспрыняты польскім друкам у нашым рэгіёне. Беларускаму таварыству і яго нешматлікім працаўнікам удалося зрабіць тое, чаго не змаглі зрабіць сотні людзей, працуючых у культурных установах нашага ваяводства. Трэба таксама адзначыць, што пры арганізаванні фестывалю выдатна дапамаглі нашыя грамадскія дзеячы. Такі фестываль павінен працягвацца і ў будучым.

У фестывалі прымалі ўдзел пераможцы конкурсу „Беларуская песня '90", які праводзіўся на пару месяцаў раней. Гэты конкурс мае шматгадовую традыцыю. Сёлета ў конкурсе прымала ўдзел 232 самадзейнікі, з таго 184 асобы выступілі ў цэнтральным аглядзе ў Беластоку. Госцем конкурсу быў фальклорны калектыў „Чабарок" з Іўя (БССР).

Іншым, не менш важным, масавым мерапрыемствам, наладжаным нашым таварыствам, было Купалле. 6/7 ліпеня г.г. у Белавежы выступалі апрача нашых мясцовых калектываў ансамблі з БССР: „Заслаўскія летуценнікі", хор Дома культуры Торфапрадпрыемства Лідскага раёна, хор з Пружан і камерны хор з Гродна. На купальскія святкаванні ў Гродна былі запрошаны нашы калектывы: хоры з Беластока, Гарадка і „Хлопцы-рыбалоўцы".

„Басовішча" — першы фестываль маладзёжнай песні ў Гарадку — адзначаем таму, што наш бок прымаў удзел у планаванні і фінансаванні гэтага мерапрыемства. Рэалізавала яго выключна моладзь з БАСу. Фестываль трэба ацаніць як адну з найважнейшых падзей у беларускім культурным жыцці апошняга часу. Дае ён надзею на ажыццяўленне працэсу беларускага адраджэння на Беласточчыне.

Незакончаны яшчэ агляд тэатральных калектываў. Да гэтай пары ў ГП БГКТ адбыліся чатыры спектаклі тэатральных калектываў з Беластока, Іўя

НІНА АМЕЛЬЯНЮК

ГУТАРКІ АБ МОВЕ

IV. СУЧАСНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРНАЯ МОВА. МАРФАЛОГІЯ.

12. Дзеепрыметнік[1].

Дзеепрыметнік — форма дзеяслова, якая абазначае прымету асобы ці прадмета паводле дзеяння. Дзеепрыметнік спалучае ў сабе асаблівасці дзеяслова і прыметніка.

Дзеепрыметнікі ўтвараюцца ад дзеясловаў і, у сувязі з гэтым, маюць агульную з імі аснову і агульнае лексічнае значэнне: *напісаць апавяданне — напісанае апавяданне, скасіць траву — скошаная трава, зжаць жыта зжатае жыта.*

Як і дзеяслову, дзеепрыметніку характэрныя наступныя граматычныя катэгорыі:

— часу (цяперашняга і прошлага): *квітнеючыя цюльпаны* (цюльпаны, якія квітнеюць), *пераспелыя ягады* (ягады, якія пераспелі),

— стану (незалежнага і залежнага): *апалае лісце* (лісце, якое апала), *высечаныя дрэвы* (дрэвы, якія высеклі),

— трывання (незакончанага і закончанага): *надыходзячы дзень* (дзень, які надыходзіць), *напоеная жывёла* (жывёла, якую напаілі).

і сінтаксічная асаблівасць: дзеепрыметнік, як і дзеяслоў, кіруе назоўнікам: *напісаць алоўкам — напісаны алоўкам* (верш), *зжаць сярпом — зжатае сярпом* (жыта).

Як і прыметніку, дзеепрыметніку характэрны формы:

— роду: *зрыжэлая трава, зрыжэлы клён, зрыжэлае дрэва,*

— ліку: *напісаны твор, напісаныя творы,*

— склону: Н. *сабраны ўраджай*, Р. *сабранага ўраджаю*, Д. *сабранаму ўраджаю*, В. *сабраны ўраджай*, Т. *сабраным ураджаем*, М. (аб) *сабраным ураджаі,*

— поўныя і кароткія формы: *прачытаная аповесць — аповесць прачытана, развалены дом — дом развален, звезенае збожжа — збожжа звезена.* Кароткія дзеепрыметнікі не скланяюцца. Яны ў беларускай мове выступаюць вельмі рэдка.

У сказе кароткія формы выступаюць у сінтаксічнай функцыі *выказніка:* „Белыя сыплюцца долу крышталікі, белыя крышацца хмаркі ўгары, сосны захутаны ў белыя шалікі, белая мітусь у белым бары". (Гіл.), дзе: *захутаны* — выказнік. Поўныя формы выступаюць у ролі *азначэння* або *выказніка:* „Праз расчыненыя вокны ў хату залятаў свежы вецер, насычаны мядовым пахам расцвіўшага пад вокнамі бэзу". (Хадк.), дзе: *расчыненыя, насычаны, расцвіўшага* — азначэнні; „Лес быў пасярэбраны сівізной марозаў, зямля была цвёрдая і гучная". (Бяд.), дзе: *быў пасярэбраны* — выказнік.

Калі пры дзеепрыметніку выступаюць паясняльныя словы, утвараецца *дзеепрыметнае словазлучэнне*, якое з'яўляецца словазлучэннем сінтаксічна непадзельным, г.зн. што ў сказе выступае як адзін член сказа: „Прарэзаная праз лясныя нетры, (прасека) зачаравала мяне сваім хараством". (Панч.), дзе: *прарэзаная праз лясныя нетры* — азначэнне.

УТВАРЭННЕ ДЗЕЕПРЫМЕТНІКАЎ

Дзеепрыметнікі незалежнага стану

цяперашні час	прошлы час
1. аснова дзеяслова цяперашняга часу незакончанага трывання + суфіксы: *-уч- (-юч-)* для дзеясловаў I спражэння: *квітнеючыя* ружы; *-ач- (-яч-)* для дзеясловаў II спражэння: *дрыжачыя* галінкі	1. аснова інфінітыва непераходных дзеясловаў закончанага трывання + суф. *-л-*: *пастарэлы* бацька: 2. аснова інфінітыва пераходных і непераходных дзеясловаў закончанага трывання + суфіксы: *-ш-* (да асновы на зычны): *засохшая* трава, *-ўш-* (да асновы на галосны): *успыхнуўшыя* агні.

Дзеепрыметнікі залежнага стану

цяперашні час	прошлы час
(адсутнічае)	1 аснова інфінітыва пераходных дзеясловаў закончанага трывання + суфіксы: *-н-* (калі аснова на *а(я)*: *стрыманы, абстраляны;* *-ен-, -ан-* (пры аснове на зычны або на *і (ы), е);* *-ен-* (пасля галосных і мяккіх зычных): *асвоіць — асвоены, прывезці — прывезены;* *-ан-* (пасля зацвярдзелых зычных): *дагледжаны, запрошаны:* *-т-* (ад дзеясловаў, што ў інфінітыве заканчваюцца на *-аць (-яць), -іць (-ыць)*, бесприставачная частка якіх аднаскладовая): *зжаць — зжаты, звіць — звіты;* (ад дзеясловаў з асновай інфінітыва на *о, у, ну, р)*: *апалоць — аполаты, абуць — абуты, апрануць — апрануты, падперці — падперты.*

Дзеепрыметнікі могуць страчваць дзеяслоўнае значэнне і пераходзіць у разрад прыметнікаў (з'ява ад'ектывацыі).

У сучаснай беларускай мове пераважна як прыметнікі ўжываюцца дзеепрыметнікі цяперашняга часу: *стаячая вада, ляжачы камень, дрымучы лес, калючы дрот.*

Пераход у разрад прыметнікаў назіраецца таксама ў групе дзеепрыметнікаў з суфіксамі *-л-, -н-, -ен-, -ан-*: *рослы хлопец, вершаваны твор* Дзеепрыметнікі з суфіксам *-ан-* часта мяняюць месца націску: *нескАнчоны шлях, незлічоныя дні.*

---

[1]. Літаратура: Н. В. Гаўрош, М. Ф. Гуліцкі, Дзеепрыметнік, у: Сучасная беларуская літаратурная мова. Марфалогія пад рэд. Ф. М. Янкоўскага, Мінск, с. 173—180; Беларуская мова пад рэд. А. М. Клачко, ч. 1, Мінск 1982, с. 269—276.

(БССР), Лялечнага тэатра з Гродна і Тэатра аднаго акцёра (Галіны Дзятілевай) з Мінска.

БГКТ арганізавала Лялечнаму тэатру з Гродна (16 чалавек) пяць спектакляў: у Бельску-Падляшскім, Орлі, Гайнаўцы, Трасцянцы, Беластоку і восем спектакляў Галіне Дзягілевай у гарадах і вёсках Беласточчыны. Выступаў таксама Яўген Бароўскі — эстрадны акцёр з Мінска. Прадбачваюцца яшчэ спектаклі калектыву з Паўлаў і „Парнаса".

Летам праводзілася вандроўка моладзі па Беласточчыне з удзелам студэнтаў Інстытута культуры ў Мінску. У вёсках і мястэчках, якія знаходзіліся на шляху вандроўкі, былі арганізаваны канцэрты. Арганізатарам і кіраўніком гэтай формы культурнай працы быў Ян Мордань.

БДА і БГКТ былі арганізатарамі гістарычных семінараў з нагоды 63-яй гадавіны разгрому „Грамады" (Гайнаўка, 4 даклады) і 72-ой гадавіны ўзнікнення БНР (Беласток, 4 даклады).

Наша таварыства прымала ўдзел у выбарах у самаўрады. Найлепшыя вынікі атрыманы ў Белавежы, дзе 7 членаў былі выбраны раднымі, і ў Мілейчыцах — 9 членаў БГКТ. БГКТ прымала ўдзел і ў акцыі арганізавання адпачынку дзецям, пацярпеўшым ад чарнобыльскай катастрофы. Асаблівую ахвярнасць выказалі працаўнікі Галоўнага праўлення таварыства ў забеспячэнні пабыўкі 103-асабовай групы дзяцей у верасні г.г., за што належыцца ім вялікая падзяка.

Галоўнае праўленне БГКТ гасцявала і арганізавала пабыўку дэлегацыі ад Таварыства беларускай мовы і (супольна з Беларускім дэмакратычным аб'яднаннем) групы дэпутатаў Вярхоўнага Савета БССР. Беларускія дэпутаты сустракаліся з дзеячамі ўсіх беларускіх асяродзяў, войтамі гмін і з куратарам асветы і выхавання ў Беластоку Пятром Літэрмусам. У гміне Орля быў падпісаны кантракт на безвалютны тавараабмен.

Конкурс „Беларуская песня" мае шматгадовую традыцыю. Жаночы калектыў з Беластока ў „Беларускай песні '90" заваяваў другое месца. Фота С. Грынявіцкага.

Завяршэннем мінулага сезона была, здаецца, гістарычная падзея ў жыцці нашай грамадскасці — адкрыццё Беларускага музея ў Гайнаўцы, якое адбылося 27 кастрычніка. Першая выстаўка „Жыве Беларусь!" была наладжана пры выдатнай дапамозе ўстаноў з Беларусі.

Уся грамадска-культурная і асветніцкая дзейнасць таварыства вялася на сродкі Міністэрства культуры і мастацтва і пры дапамозе Ваяводскага дома культуры і Куратарыі асветы і выхавання ў Беластоку. Гэтым установам выказваем сардэчную падзяку.

Перад намі новы культурна-асветны сезон 1990/1991. Пачынае яго першы агляд беларускіх фільмаў з удзелам беларускіх рэжысёраў, сцэнарыстаў і акцёраў. На працягу тыдня на 28 сеансах з найлепшымі сучаснымі кінафільмамі знаёміцца будуць жыхары Беластока і ваяводства. У планах на новы сезон прадбачваем тыя традыцыйныя формы працы, якія ўжо праверany і маюць сваіх прыхільнікаў. Будзем ладзіць канцэрты нашых і замежных калектываў, арганізаваць сустрэчы з паэтамі-„белавежцамі" і з Гродзеншчыны, праводзіць конкурсы і агляды. У лютым адбудзецца фінал конкурсу „Беларуская песня '91", а ўлетку тыдзень беларускай культуры і II фестываль песні.

Прыедзе да нас на гастролі тэатр мастацкага слова Педагагічнага інстытута з Мінска, будуць выстаўкі беларускіх мастакоў. Прадбачваецца стварыць умовы для вядзення відэахронікі беларусаў Беласточчыны і заснавання сваёй паліграфічнай базы. Будзе ў далейшым пашырацца супрацоўніцтва з Беларуссю. Дзякуючы супрацоўніцтву з Беларускім фондам культуры, таварыствам „Радзіма", Таварыствам беларускай мовы і іншымі ўстановамі плануем:

— выезды на гастролі па Беларусі нашых дзіцячых тэатральных гурткоў і каляднікаў.

— удзел трох нашых калектываў на Купаллі ў Мінску,

— выстаўку нашых мастакоў на ВДНГ у Мінску,

— выстаўку дзіцячых малюнкаў,

— гастролі нашых выканаўцаў на Беларусі („Альбаросіка", А. Дубец, Ю. Кардзюкевіч і іншыя),

— арганізацыю адпачынку для 150 дзяцей у лагерах на Беларусі.

Мастакі з Беларусі дапамогуць выканаць інтэр'ер у будынку БГКТ. Наладжваецца дзелавая сувязь з беларускім тэлебачаннем і кінастудыяй.

Здаецца, што нашы прапановы даволі багатыя і кожны можа сабе знайсці штосьці цікавае. Усіх беларусаў і сімпатыкаў нашай культуры запрашаем прыняць удзел у мерапрыемствах, якія мы будзем наладжваць.

Віктар Стахвюк,
сакратар ГП БГКТ

Паліцы поўныя сексу

На Захадзе яны здаўна нікога не шакіруюць і не абураюць. У Польшчы, з моманту іх узнікнення, выклікаюць, вядома, немалую сенсацыю. Цікава, што пакуль што спакойна яшчэ прымаюць гэты факт касцельныя кругі. Пра што ідзе тут гаворка? — Вядома, пра крамы з секс-таварам, так званыя секс-шопы, якія вырастаюць у нас у апошні час, як грыбы пасля дажджу. Цікавы гэтага „подыху Захаду“, наведаў і я адну з такіх крамаў. У Радаме.

Першае пачуццё, якое агортвае пасля пераходу парога, гэта нейкая звязанасць, сарамлівасць. У вочы перш-наперш чамусьці трапляе вядомы мужчынскі палавы орган. Разумеецца, штучны. Ён тут у розных размерах (найдаўжэйшы — 35 см!, найтаўшчэйшы — 8 см!), у розных формах (ёсць нават скрыўленыя) і з рознымі „дабаўкамі“ (нейкія гузкі, струпкі ці канты). Далучаныя батарэі могуць іх уводзіць у вядомы рух. Цана за такую „штуку“ ад 300 тысяч да... 1,2 мільёна злотых. Ёсць і жаночыя палавыя органы. Выбар крыху меншы, але цэны падобныя.

Здзіўляе вялікая колькасць „прыладаў“ для задавальнення нетыповых сексуальных патрэб, асабліва для анальнага кантакту. Можна выбіраць-перабіраць у розных крэмах, якія і разаграваюць, і прыспешваюць раскошу, і павышаюць ці прадаўжаюць мужчынскія „магчымасці“. Мужчыны, у якіх праблема з „цвёрдасцю“, могуць за адзіныя 450 тыс. зл. купіць дапаможную прыладу і назаўсёды развітацца са страхам: удасца гэтым разам ці не. Галава кружыцца, калі пачнеш корпацца ў прэзерватывах — розныя формы, розныя... смакі... Эх, чалавеку нават і не снілася, што тут можна прыдумаць. Таксама здзіўляюць усялякія „дэталі“, якія накладаюцца на мужчынскі орган з мэтай даць жанчыне як найвялікшую раскошу. Не бракне ў продажы шматлікіх сродкаў (у выглядзе пілюляў ці вадкасцей), пасля прыняцця якіх не думаеш ужо пра нішто, як толькі пра каханне. Найбольш купляюць вядомы афрадызіяк — так званую іспанскую мушку — каштуе яна няцэлых 200 тыс. зл.

Адзінокі мужчына, у якога няма партнёршы, можа купіць ляльку, якая ў ложку заменіць яму сапраўдную жанчыну. Цана — ад 1 млн. да 5,8 млн. зл. Тыя даражэйшыя маюць розныя дадатковыя вартасці, пра якія не буду распісвацца, разлічваючы на здагадлівасць чытача.

Крама, якую я наведаў, мае таксама вялікі выбар секс-альбомаў, секс-часопісаў, розных сексуальных дапаможнікаў, даведнікаў і кніжак на эратычныя тэмы. Не прадаюцца ж, у сваю чаргу, відэакасеты з порнафільмамі.

Хацелася б сказаць пра жаночую бялізну, якая прыдае кожнай жанчыне прывабнасці, сексу. У продажы знаходзіцца не проста безліч. Кожная жанчына можа тут падабраць сабе штосьці адпаведнае. З тым, што без больш-менш 1 млн. зл. у кашальку і не раіў бы пачынаць капацца ў гэтых фінціклюшках. З мужчынскай бялізны прапануюцца пераважна надта „скупыя“ сліпы, нярэдка са смешнымі „дабаўкамі“ на „галоўны орган“.

Вядома, што ў секс-крамах можна яшчэ шмат чаго іншага цікавага знайсці, ды сапраўды шкада месца на падрабязнасці. Хто цікавы (ды і патрабуючы), той раней ці пазней сам пераступіць парогі гэтай „сарамлівай“ (невядома чаму?) крамы. І тады сам усё пабачыць.

Пятро Байко

Дарагое Сэрцайка! Мы з мужам пражылі 8 гадоў у вялікай згодзе і каханні. Ніколі не думала я, што нешта такое здарыцца ў маім жыцці, што здарылася. І таму ахвотна нарадзіла трое дзяцей ужо ў першыя гады нашага супольнага жыцця. Муж мой вельмі любіў дзяцей, займаўся імі, вадзіў у прадшколле. І я была шчаслівая.

Але вось недзе год таму назад я заўважыла нейкія змены ў адносінах майго мужа да мяне. Быў ён надалей вельмі сімпатычны і вельмі добры для дзяцей. Аднак жа ў пасцелі я адчула нейкі холад. Зрэшты, позна часамі вяртаўся дахаты і не мог растлумачыць мне, дзе быў, пачаў выкручвацца ад палавых зносін. Я была ўпэўнена, што ён знайшоў нейкую жанчыну і кіне нас. Я ж яго так кахала! Я прасіла, маліла, каб нешта сказаў мне, але ён станавіўся ўсё больш замкнуты.

Нейкі праменьчык мігнуў перада мною, калі я заўважыла, што мой муж зусім не рвецца ў нейкую жаночую кампанію. Было яму вельмі добра і весела, калі прыходзілі да яго розныя сябры, якіх я ведала і не ведала. Маглі сядзець да позняй ночы, а я тады ішла ў спальню і неяк старалася заснуць, каб заўтра магчы ўстаць і ісці на работу, падкінуўшы малодшых дзяцей у садок. Муж нікуды не спяшаўся, у яго ж свабодная прафесія. Мог прыйсці на работу ў любы момант, а найчасцей тады, калі быў патрэбны. А я мусіла сядзець, як штык, у бюро а восьмай гадзіне раніцы.

Муж станавіўся ўсё больш брутальны ў адносінах да мяне. Асабліва быў незадаволены, калі я аднойчы выгарнула гэтым яго сябрам усё, што думала, перад тым, як легчы спаць. Ад таго часу зрабіў замок у сталовым пакоі, і я не магла нават увайсці туды, калі хачу.

Нашы адносіны ўсё пагаршаліся. Муж прабываў у кампаніі даволі часта і штораз часцей не вяртаўся дахаты тады, калі вяртаюцца ўсе нармальныя людзі. Я ўжо жыла аднымі нервамі. І тут здарылася нешта цалкам нечаканае. Аднойчы ўначы, калі ў майго мужа былі нейкія госці, я ўстала ў туалет. Праходзячы каля таго пакою, дзе яны заўсёды выпівалі, я заўважыла прыадчыненыя дзверы і мімаходам заглянула туды. Божа, што я ўбачыла! Мой муж быў распрануты дагала і цалаваўся ўзасос з калегам, які таксама быў цалкам распрануты. Я адубела. Раптоўна ўсё мне стала так ясна, што я толькі трэснула дзвярыма і вярнулася ў спальню.

Мой муж — педэраст?! Я ж столькі чытала пра гэткія рэчы, але ніколі не думала, што такое няшчасце спаткае мяне. Значыцца, мой муж рабіў гэтыя рэчы даволі доўга, а ўжо напэўна ад таго часу, калі зрабіў замок у сталовы пакой. А ён жа ўвесь гэты час спаў таксама са мною! Дык хто ж ён такі? Хто я? Як можна жыць далей у такой грэзі?

Дарагое Сэрцайка, я вырашыла падаць на развод, але не ведаю, ці добра я зрабіла. Усё ж такі быў бы бацька маім дзецям. Ён жа да іншай бабы не адыйшоў бы... Але не магу глядзець на гэтае паскудства!

Юстына

Юстына! Відаць, твой муж — бісексуаліст, які можа і з жанчынамі, і з мужчынамі. І ты яму не агідна, і хлопцы падабаюцца. А, можа, ён яшчэ знаходзіцца толькі ў пераходным моманце, калі цягне яго ўжо да хлопцаў, але яшчэ не забыўся пра цябе. Разумею твой боль — не кожная жанчына можа цярпець такое балота. Гэта было б для цябе мукай аж да старых гадоў. Можа, сапраўды лепш развесціся.

Сэрцайка

КЛЁЦКІ

...ЛІТЫЯ

На 10 дэкаў мукі трэба ўзяць 2 яйкі, 1—2 лыжкі вады, соль.

Яйкі памыць, муку прасеяць, усыпаць у збанок. Яйкі выліць у муку, добра перамяшаць пры дапамозе драўлянай лыжкі, дадаючы адначасова ваду. Цеста ўліваць роўным струменьчыкам у кіпячую пасоленую ваду, суп ці малако. Перамяшаць, а калі клёцкі выплывуць наверх, зняць з агню.

...КЛАДЗЕНЫЯ

На 30 дэкаў мукі трэба ўзяць 1—2 яйкі, каля 3/4 шклянкі вады, соль.

Муку прасеяць, яйкі памыць. Выліць іх у кубачак. Прасеяную муку ўсыпаць у міску, зрабіць у муцэ ямку. Уліць туды яйкі, пасаліць, мяшаць драўлянай лыжкай, дадаючы паступова ваду. Замест цэлых яек можна ўзяць бялкі, якія засталіся, калі вы выкарысталі жаўткі пры падрыхтоўцы іншых страў.

Закіпяціць два літры вады, у якую вы дадалі 3/4 лыжкі солі. Клёцкі класці ў кіпячую ваду, фармуючы іх металёвай лыжкай, якую кожны раз мочым у гарачай вадзе. Каструльку накрыць. Клёцкі варыць на невялікім агні на працягу 5 мінут. Класці іх у ваду не ўсе адразу, а толькі столькі, каб маглі яны свабодна плаваць. Звараныя клёцкі адцадзіць, палажыць на падагрэтую талерку. Паліць растопленай саланінай ці маслам. Можна таксама клёцкі падаваць не толькі ў якасці самастойнай стравы, паліўшы мясным соусам, таматным ці грыбным і пасыпаўшы сцертым жоўтым сырам, але і як дадатак да булёнаў ці розных мясных страў.

...ФРАНЦУЗСКІЯ

На 10 дэкаў мукі-крупчаткі трэба ўзяць 8 дэкаў масла, 3 яйкі, соль, 1 лыжку дробна пасечанай зялёнай пятрушкі ці ўкропу.

Прасеяць муку, яйкі памыць, аддзяліць бялкі. Масла расцерці ў місцы на так званую „смятану“, расціраючы далей, дадаваць жаўткі (па адным). З бялкоў збіць пену. Калі ўжо будзе цвёрдая, пасаліць і збіваць яшчэ нейкую хвіліну. У расцертую масляна-жаўтковую масу дадаваць папераменна цвёрдую пену і прасеяную муку. Пульхную масу перамяшаць з пятрушкай ці ўкропам. У пасолены кіпецень адразу класці сфармаваныя металічнай лыжкай (памочанай кожны раз у гарачай вадзе) клёцкі. Накрыць каструлю і варыць клёцкі на малым агні. Калі клёцкі выплывуць наверх, вымаць іх друшляковай лыжкай і падаваць адразу, кладучы ў булён ці нейкі суп або да другой стравы.

...РЭЗАНЫЯ

На паўтары шклянкі мукі трэба ўзяць 2 яйкі, ваду, соль.

Яйкі памыць, асушыць. Муку прасеяць, усыпаць у міску, у сярэдзіне зрабіць ямку, уліць яйкі і замясіць цеста нажом, дадаючы 1/4 — 1/3 шклянкі вады. Пасля мясіць цеста рукамі. Павінна яно быць гладкае і эластычнае, з дзірачкамі, у якіх знаходзіцца паветра. З падрыхтаванага цеста, крыху падсыпаўшы мукою, раскатаць два бліны таўшчынёю каля 2 мм. Бліны разлажыць на чыстай сцірачцы і пакінуць, каб крыху падсохлі, а пасля нарэзаць палоскі шырынёю каля 4 см. Класці па 4 палоскі адну на другой і рэзаць упоперак вострым нажом, робячы клёцкі ў форме запалак. Класці ў пасолены кіпецень, варыць 2—3 мінуты ад моманту, калі клёцкі закіпяць, адцадзіць, выложыць у падагрэтую міску, паліць растопленай саланінай ці маслам. Падаюць гэтыя клёцкі найчасцей да мясных страў, але могуць яны быць і самастойнай стравай на абед, калі пасыпаць іх сцертым белым ці жоўтым сырам. Клёцкі з макам у некаторых рэгіёнах нашай краіны з'яўляюцца традыцыйнай вігілійнай стравай.

Гаспадыня

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Васьмікласнікі са школы ў Махнатым са сваёй выхавацелькай — настаўніцай беларускай мовы Аннай Гаўрылюк. *Фота Я. Чэрнякевіч.*

Янка Брыль

Жыў-быў вожык

Пачынаецца казачка так. Жыў-быў вожык у лесе, а потым узяў ды памёр...

Ды не той, пра якога я хачу расказаць, а другі, зусім іншы — вялікі, стары...

А нашага Тупалу тата зла́віў у лесе і прынёс у кішэні дахаты. І гэта не казка, а праўда.

Я быў яшчэ такі малы, што нават не хадзіў у школу.

Тупала быў таксама малы, круглы, як шэры клубок, і калючы.

Тата вярнуўся з лесу і сказаў:

— Ну, Лёнік, я прынёс табе яблык.

Ад радасці я забыўся, што яшчэ вясна, што яблыкаў яшчэ няма, і ўсадзіў руку ў татаву кішэню.

— Ай! — ускрыкнуў я, укалоўшы аб нешта пальцы.

І хацеў ужо нават заплакаць, але тата мой засмяяўся.

— Дзівак-чалавек, укалоў ды злуецца! — сказаў ён. — Ды гэта ж лепей за яблык, ты паглядзі!

І ён выняў з кішэні маленькі калючы клубок.

Спачатку вожык наш ніяк не называўся. Ён нават разгортвацца не хацеў: як палажылі яго ў кутку, пад маім ложкам, так і ляжаў. Не на голай падлозе, а на імху. Тата сцягнуў граблямі са страхі старога хлява тры купіны моху, паслаў у кутку — і выйшла пасцель.

Мох зялёны, пушысты і цёплы. А шэры клубочак ляжыць на ім і не хоча разгортвацца. Я наліў яму ў сподак малака і паставіў каля самага моху. А вожыку хоць бы што...

Тады я лёг побач з ім на падлозе і хацеў ляжаць, пакуль ён не разгорнецца.

На двары змяркалася, і пад ложкам рабілася цёмна.

— Дурненькі ты, — сказала мама. — Ты яго толькі не чапай, ён і сам малако тваё знойдзе.

І праўда, толькі я лёг у ложак і ў хаце зрабілася ціха, як у куточку пад ложкам нешта ціхенька заварушылася і пачало гэтак чмыхаць:

— Ту-ту-ту-пых! Ту-ту-тупых!

А потым па дошках падлогі затупацелі маленькія мяккія ножкі.

— А што, не гаварыла я, — сказала мама. — Не палохайце яго, дык ён і малако пачне хлябтаць.

І праўда, мы памаўчалі, і неўзабаве пачулася, як нехта маленькі хлебча. Не так, як кот, а так, як парасяты, — плямкае.

— Ой, тата, я пагляджу!

Тата даў мне запалкі. Я ціхенька злез на падлогу, укленчыў, нагнуўся пад ложак і выняў з карабка запалку. Але як толькі яна чмыхнула і засвяціла, каля сподка я ўбачыў той самы калючы клубок.

Ды ён ужо ляжаў не на імху, а на голай падлозе, і малака ў сподачку было менш, як раней...

Клубок тупаеў усю ноч, і за гэта мы пачалі яго называць Тупалам. А за тое, што ён хутка перастаў баяцца і не згортваўся больш, калі я пазіраў на яго, я ніколі не забываўся даваць яму есці.

Спачатку даваў толькі малако, а потым аднойчы разбіў яму на сподак яйка. Тупала лішне не казырыўся, — панюхаў трохі і пачаў хлябтаць.

З нашым цюцікам Мурзам ён не хацеў сябраваць. Як толькі ўбачыць яго — у клубочак, і ўсё. Шчанюк спачатку хацеў панюхаць вожыка: дакрануўся носам да шэрых іголак, заматаў галавой і фыркнуў — не спадабалася. Тады ён прысеў, абняў клубок лапамі і паспрабаваў яго ўкусіць. Але зноў укалоўся, ды гэтак балюча, што зазлаваў і пачаў уядацца, брахаць. Скакаў, скакаў вакол клубка, а потым яшчэ раз асмеліўся дакрануцца. Ударыў клубочак лапай, як кот па мячыку, заскуголіў, адбегся і лёг.

„Добрыя гулі, — хацеў сказаць ён, — я забаўляцца з табой хачу, а ты — нягодны, колешся".

Ды ён не сказаў гэтага, а толькі лізаў сваю лапу і скардзіўся, хныкаў.

Вусаты Фядот любіў грэцца на сонцы, калі яно свеціць у хату. Сядзе на падлозе, зажмурыцца і мурлыча. На Тупалу ён і глядзець не хацеў, не толькі што з ім гуляць. І нават калі клубочак разгарнуўся аднойчы, сам падыйшоў да ката і, наставіўшы лычок, панюхаў, наш Фядот толькі лыпнуў спрасонку вачыма, і ўсё. Сядзіць сабе, дрэмле, мурлыкае.

Няма з кім Тупалу пасябраваць.

І стала вожыку сумна.

У кухні нашай жыла квактуха з куранятамі. Спачатку яны былі маленькія, нібы камочкі жоўтага пуху, і ўсё пішчалі, дзяўбалі тварог і мітусіліся па земляной падлозе кухні, як сонечныя зайчыкі. А потым вы-

(Працяг на стар. 10)

Вершы Віктара Шведа

БЛЕДНЫ МЕСЯЦ

— Чаму ты бледненькі бясконца,
Чаму халодны без патрэбы?
У месяца спытала сонца,
Вандруючы ў прасторах неба.

— Калі б ты бачыла ўсё гэта,
Што ноччу на зямлі я бачу,
Палову страціла б ты свету,
І пабляднела б, не іначай.

НЕ Я ЗАБЛУДЗІЎСЯ

Шмат народу топча
Ля хлапца малога.
— Заблудзіўся хлопчык, —
Паднялі трывогу.

Надзвычай здзівіўся
Хлопчык зухаваты.
— Не я заблудзіўся,
Толькі мама з татам.

ШТО ІДЗЕ Ў НЕБА?

Вясной малы Андрэй
Паехаў з сваім татам
У гарадскі музей,
Дзе многа экспанатаў.

Убачыўшы шкілет
Пытаецца тым часам:
— Ці у нябесны свет
Ідзе дык толькі мяса?

ПЛАЦІЦЬ ЗА ЗЛО ДАБРОМ

— Ты, татка, мне няспынна
Сцвярджаеш з асалодай,
Што мы плаціць павінны
За зло дабром заўсёды.

Тады мне сёння грошы
Ты, татка, даць павінен.
Я ж папсаваў харошы
Твой новенькі гадзіннік.

ЦІ ВАРТА ГАВАРЫЦЬ?

— Колькі табе год, Валерка?
Адкажы, сынок,
А я дам табе цукерку
За кожны гадок.

— Што дасце цукеркі — веру,
Не трэба ж маніць.
Ці ж за шэсць адно цукерак
Варта гаварыць?

ЦЯЖКІ ХАРАКТАР

Здзіўляецца Сярожа
І з недаверам кажа:
— Дык гэта ж быць не можа,
Каб я так многа важыў!

— Вага здаецца фактам,
Не зменіш тут нічога.
Цяжкі ў цябе характар,
Таму і важыш многа.

У ЗААПАРКУ

— Скажы мне, моладзь дарагая,
Чаму ў дарослага ільва
Грыва вялікая такая,
Вялізарная галава?

Адказваюць гурмою дзеткі:
— Таму такі агромны леў,
Каб не праціснуўся ён з клеткі
І тут кагосьці з нас не з'еў.

ЯК МАЕ ЛІДКА АШЧАДЖАЦЬ СШЫТКІ

— Слухай, дачуся Лідка,
Прашу, запамятай:
Табе купіла сшыткі,
Дык ты іх ашчаджай.

— Тады скажы мне, матка,
Як мне іх ашчаджаць,
На чым жа на занятках
У школе мне пісаць?

(Працяг са стар. 9)

Жыў-быў вожык

раслі, квактуха пачала вадзіць іх на двор і толькі начаваць прыводзіла ў кухню. Сядзе пад лавай, затуліць іх крыламі, яны паціўкаюць трохі і спяць.

І вось Тупалу стала зайздрасна. Уначы ён ціха залез пад квактуху, прымасціўся пад цёплым крылом і давай ад радасці варушыцца. Кураняты прачнуліся і заціўкалі. Квактуха хацела пашкадаваць іх, мацней прытулілася крыламі і раптам закрычала так моцна і так спалохана, што ўсе мы ў хаце прачнуліся.

Як толькі мама запаліла лямпу, квактуха ўсхапілася, сонныя кураняты з піскам рассыпаліся па кухні, а ў кутку на тым месцы, дзе яны сядзелі, застаўся шэры калючы клубок. Квактуха пазнала яго, узлавалася і дзюбнула — моцна, балюча.

— Ну, вось, — казала мама, выносячы Тупалу з кухні, — вось ты і зарабіў. Бачыш, чаго табе захацелася, жэўжык!

Каб жэўжыку было весялей, я зняў аднойчы са сцяны люстэрка і паставіў яго на падлозе. А ён ужо тупаў па хаце і ўдзень, не баяўся нікога. Падышоў да люстэрка, наставіў лычок, паглядзеў і надзьмуўся. Каб пастрашыць таго, што ў люстэрку. А той, што ў люстэрку, надзьмуўся таксама, і вось яны абодва разам зрабілі: „Пых!"

Мы засмяяліся, тата і я, а вожык вельмі здзівіўся. Што такое?.. Паглядзеў, паглядзеў у люстэрка, асцярожненька дакрануўся чмысікам да шкла і як быццам усё зразумеў. Адышоўся і больш не глядзеў у люстэрка.

Тады тата сказаў мне.

— Лявон...

Заўсёды мяне называлі Лёнікам, але як толькі тата хацеў пагаварыць са мной, як з дарослым, ён гаварыў мне Лявон.

— Ведаеш што, Лявон, — сказаў ён тады, — давай выпусцім вожыка, га?

— А навошта? — здзівіўся я.

— Як навошта? Ён пойдзе да іншых вожыкаў.

— Ну і што?

— Як што? Зробіць сабе хатку ды будзе жыць. І яму будзе там добра і весела, не то што ў нас. Што ты скажаш, Лявон?

— І панясем яго з табой у лес? — спытаў я.

— Навошта ў лес? Пусцім у грады, а ён ужо сам куды захоча, туды і пойдзе.

І мы занеслі Тупалу ў агарод.

...Кажуць, што ў той вечар я выйшаў на вуліцу і там, дзе стаялі мужчыны, сказаў:

— Добры вечар. Хочаце, я вам казку скажу?

— Ну, скажы.

І я сказаў:

— Жыў-быў вожык у лесе, а потым узяў ды памёр.

— Што, і ўсё?

— Ну, поўна ж усё. У казцы. А нашага мы выпусцілі. Во!..

ЗА ЧАНГ

В'етнамская казка

Заканчэнне

За Чанг з радасцю прыняў падарунак і пайшоў далей. Наперадзе была рака, і ён захацеў праверыць чароўныя якасці жамчужыны.

Нават не знімаючы вопраткі, За Чанг увайшоў у ваду. Вада расступілася, і ён спакойна перайшоў на другі бераг па сухім дне. А калі ён пабоўтаў жамчужынай у вадзе, вада ўспенілася і пайшла вялізнымі хвалямі. У гэты час уладар падводнага царства сабраў у палацы сваіх намеснікаў на нараду. Палац моцна затросся, і здавалася, вось-вось рухне. Усе перапалохаліся, а марскі цар паслаў слуг даведацца, у чым справа. Вызначыўшы па хвалях, куды ісці, слугі марскога цара неўзабаве апынуліся ў рэчцы, каля За Чанга. Яны ветліва прывіталіся з За Чангам і запрасілі яго да свайго ўладара, бо не ведалі, што рабіць з ім, і спадзяваліся на мудрасць цара.

Перад уладаром падводнага царства За Чанг быў сціплы і ветлівы. Ён папрасіў прабачэння, што патурбаваў, і растлумачыў, што проста хацеў праверыць чарадзейныя якасці жамчужыны, якую яму падарылі гусі. Пачуўшы пра такую жамчужыну, усе падводныя жыхары спалохаліся і пачалі дагаджаць За Чангу. Яны шчодра пачаставалі старога, далі яму поўную торбу дарагіх камянёў, серабра і золата, а потым правялі аж да самай хаты.

Жонка і суседзі ўзрадаваліся, што За Чанг жывы і здаровы вярнуўся дадому. І не проста жывы, а яшчэ і багаты. За Чанг, зведаўшы чарадзейную сілу абедзвюх жамчужын, пашыў для іх мяшэчак і ўвесь час насіў з сабою на шыі.

* * *

Час ішоў. За Чанг жыў сабе без асаблівых турбот, але з жамчужынамі не разлучаўся.

Аднойчы, седзячы ў гасцях у сваяка, ён заўважыў, што на шыі няма мяшэчка. Усхваляваны За Чанг папрасіў прабачэння і адразу ж пабег дадому.

У хаце мяшэчка не было таксама. Стары хацеў спытаць у жонкі, але і жонка прапала... Была толькі запіска. Жонка паведамляла, што пайшла да марскога цара, які паабяцаў зрабіць яе царыцай, калі яна прынясе цудадзейныя жамчужыны.

Не чакаў За Чанг такога ад жонкі, не мог прымірыцца з гэтым. Вырашыў ён засыпаць мора пяском, каб пабудаваць дарогу да палаца марскога цара, каб забраць сваю жонку і жамчужыны.

Не зважаючы на ўгаворы сяброў і суседзяў, пасяліўся За Чанг на беразе мора і кожны дзень вазіў у мора пясок. Ніколі не спыняў ён свае працы. Нават пасля смерці За Чанг ператварыўся ў маленькага марскога краба, які робіць грудачкі з пяску і носіць іх у мора. Гэтага краба і цяпер называюць За Чангам.

СТАРОНКІ НАШАЙ ГІСТОРЫІ

МЯДОВЫ БУНТ (2)

Пачатак у папярэднім нумары

Мужна, як сапраўдныя народныя важакі, загінула большасць кіраўнікоў паўстання. Ніводзін з іх не адрокся ў горкую гадзіну паражэння сваіх, ніводзін не здрадзіў тым, каго вёў на паноў, ніводзін перад жахлівай смерцю не схіліў свае гордае галавы. Падбайла Сцяпан і Нябаба Марцін са зброяй у руках загінулі ў баі. Паддубскага жыўцом пасадзілі на вастрыё нашмараванага мёдам кала на плошчы Бабруйска. Перасіліўшы страшэнны боль, ён выгукнуў: „Усіх не пераб'яце, сабачыя выродкі! Прыйдзе і наш час!" Крычаўскі Міхал трапіў у палон параненым і, каб пазбегчы катавання, ударам галавы аб каванае кола воза скончыў жыццё самагубствам. Міхненку скінулі на абледзянелае каменне з вежы Мазырскага замка. Мурашку і 50 яго таварышаў тут жа ў Мазыры пасадзілі на кол. Але шляхце і гэтага было мала. Яму адсеклі галаву і ўзнялі над вежай замка.

У змрочным дыме пажарышч, што чорным покрывам слаўся над спустошаным краем, наўсцяж разносілася злавеснае карканне атлусцелых ад багатае спажывы крумкачоў...

Аднак марным было спадзяванне запалохаць народ. Сялянства не скарылася. Барацьба працягвалася і, па сутнасці, не спынялася ніколі. Яна толькі набыла новыя формы. Калі ж прыгнёт станавіўся нясцерпным, сяляне зноў браліся за вілы.

Зацятая сялянская барацьба вымусіла ўсё ж правячыя колы зрабіць поўныя вывады і крыху адпусціць прыгонніцкую супонь. Былі згладжаны найбольш вострыя формы феадальнай эксплуатацыі. У прыватнасці, у шэрагу выпадкаў паншчыны замянілі чыншам — натуральным або грашовым падаткам. Да канца 90-х гадоў XVII стагоддзя амаль усё вялізнае Слонімскае староства, якое на працягу амаль 150 гадоў знаходзілася ў дзяржанні магнацкага роду Сапегаў, атрымала граматы аб пераводзе з паншчыны на чынш.

Ганна Сапега, як і ўсе дачаснікі, арандатары і дзяржаўцы, не надта дбала пра сялян, не абцяжарвала сябе і клопатамі ў павышэнні культуры земляробства. Яе хвалявала толькі адно: як мага больш выціснуць са староства прыбытку. І яна спакваля пачала прыкручваць гужы — прымушаць сялян выконваць паншчыну, уводзіць новыя павіннасці і падаткі.

Сяляне ж моцна трымаліся чыншу, бо ён даваў большую гаспадарчую самастойнасць і пазбаўляў іх штодзённага самадурства дваровай адміністрацыі. Замах на свае правы сяляне сустрэлі варожа і вырашылі не падпарадкоўвацца: усёй грамадой не выконваць ніякіх работ, не плаціць падаткаў.

Ганна Сапега спачатку разгубілася. Сяляне амаль цэлы год трымаліся змовы і не выконвалі загадаў адміністрацыі староства. Нарэшце Сапяжанка кінулася шукаць управы ў судзе.

Працяг будзе

(З кнігі Ст. Цярохіна „Мядовы бунт")

Вясёлы куточак

* * *

— Мама, што наш тата найбольш любіць з'есці?

— Бліны ў смятане.

— Дык ты, можа, на заўтра падрыхтуй бліны?

— Чаму?

— Бо заўтра нам настаўніца аддасць кантрольную.

* * *

— Міцька, ці ты ведаеш, чаму рыбы гаварыць не ўмеюць?

— Чаму?

— А спрабуй ты — усадзі галаву пад ваду і пагавары!

* * *

— Паўлік, як ты правёў селета зімовыя канікулы?

— Першыя тры дні — у горах.

— А наступныя дні?

— У гіпсе.

* * *

Госць у музеі сеў на крэсла.

— Тут забаронена сядзець, — папярэджвае яго працаўнік музея. — Гэта трон Людвіка IX.

— Нічога, — адказвае госць, — калі ён прыдзе, я ўстану.

А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А

Знайдзі на малюнках 10 адрозненняў.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok ul. Suraska 1, „Зорка".

TELEWIZJA WARSZAWA

PIĄTEK
30 XI 1990 r.
PROGRAM I

7.40 „Express gospodarczy"
8.00 „Dzień dobry"
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole"
9.35 „Życie od kuchni" (13)
10.45 Szkoła dla rodziców
12.00 „Było sobie życie" (1) — franc. film anim.
12.30 „Skarby ciemnolicej Madonny" — film dok.
13.00 „Przyroda polska"
13.30 Spotkania z literaturą
14.00 Agroszkoła
14.30 Język angielski
15.00 MEN — wyjaśnia, informuje, proponuje
15.05 „Powiązania" (4)
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości
16.10 „Video--Top"
16.20 „Kaseta TDC"
16.45 „Ciuchcia"
17.15 Teleexpress
17.30 „Raport"
17.55 „10 minut"
18.10 „Star Trek — następne pokolenia" (13)
18.55 Od „Kapitału" do kapitału
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Koleje wojny" (4)
21.10 Program public.
21.40 „Nic co ludzkie..." — film dok.
22.10 Panorama światowego sportu
22.40 Wiadomości wieczorne
22.55 Sopot '90 — recital zespołu reggae „ASWAD"
23.15 „Weekend w ..1"

PROGRAM II

6.55 Powitanie
7.00 CNN — Headline News
7.15 Kurs jęz. ang.
7.20 Magazyn TV Śniadaniowej
8.00 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa"
9.10 „Santa Barbara" (88)
10.00 CNN — Headline News
10.15 Magazyn TV Śniadaniowej
11.00 „Burda"
11.15 „Bagdad Cafe"
11.40 „Bliżej świata"
12.50 „Crime Story"
13.40 „Express gospodarczy"
14.00 CNN — Headline News
14.20 „Przegląd prasy"
14.30 „Czas akademicki"
14.50 Film dla dzieci „Wakacje P. Wasieczkina"
16.00 „W labiryncie" (powt.)
16.30 Wzrockowa lista przebojów M. Niedźwieckiego
17.00 „Noce i dnie" (1) — serial TP
18.00 Program regionalny
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „Crime Story" (22)
22.45 Legendy filmu — Clint Eastwood
23.40 Gdzie są taśmy z tamtych lat
0.10 Komentarz dnia
0.15 CNN — Headline News
0.30 Kurs jęz. ang.
0.40 Noc andrzejkowa

SOBOTA
1 XII 1990 r.
PROGRAM I

7.05 „W sobotę rano"
7.35 „Tydzień na działce"
8.05 „Rolnictwo na świecie"
8.20 „Piłkarska kadra czeka"
8.35 „Ziarno"
9.00 Wiadomości
9.10 „Wiatrak" oraz film z s. „Przygody na Kithirze"
10.40 „Na zdrowie"
11.00 Wojsk. pr. dok.
11.25 Tel. koncert życzeń
11.55 „Wędrówki dalekie i bliskie"
12.30 „Z Polski rodem"
13.00 „Flesz"
13.30 Film dokum.
14.10 Prawo prawa"
14.25 „Laboratorium"
15.00 „Przez pięć kwietni" (2) — film USA
15.55 „Smak życia"
16.40 „Jak wam się podoba"
17.15 Teleexpress
17.35 „Siódemka" w „1"
18.55 „Z kamerą wśród zwierząt"
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Goła ostroga" — western USA
21.35 „Kontra — punkt"
22.00 Sportowa sobota
22.45 Wiadomości wieczorne
23.05 „Chórzyści" — film

PROGRAM II

6.55 Powitanie
7.00 CNN — Headline News
7.15 Kurs jęz. ang.
7.20 Magazyn TV Śniadaniowej
8.00 Panorama dnia
8.15 „National Geographic"
9.00 Magazyn TV Śniadaniowej
9.15 „Benny Hill"
9.45 Magazyn TV Śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
10.15 Magazyn TV Śniadaniowej
10.40 „Cudowne lata"
11.05 „W świecie ciszy"
11.30 „Rodzina Brettów"
12.30 „Zwierzęta świata"
13.00 „Santa Barbara"
14.30 „5—10—15"
15.30 „Kontakt TV"
16.30 „Strefa mroku"
17.00 Studio Sport
17.55 Kurs jęz. ang.
18.00 Program lokalny
18.30 „Benny Hill"
19.00 „Uśmiech z Galicji"
19.30 Laureat „Estrady Młodych" — Słupsk '90 — M. Zagórski
20.00 Studio Sport
21.00 Rumunia — rok później — rep.
21.30 Panorama dnia
21.45 Słowo na niedzielę
21.50 „Rodzina Brettów" (8)
22.40 Przegląd muzyczny
23.00 Studio Sport
24.00 Komentarz dnia
0.05 CNN — Headline News
0.20 Kurs jęz. ang.

NIEDZIELA
2 XII 1990 r.
PROGRAM I

7.00 „Witamy o siódmej"
7.30 „Kraj za miastem"
7.55 „Po gospodarsku"
8.10 „Od niedzieli do niedzieli"
8.55 Program dnia
9.00 Teleranek oraz film z s. „Niebezpieczna zatoka" (13)
10.30 „Królestwo Atlantyku" (1) — serial ang.
11.30 „Notowania"
12.00 Poranek symfoniczny WOSPRiTV
13.00 Teatr dla dzieci: Ewa Szelburg-Zarebina — „Za siedmioma górami"
13.45 Wojsk. pr. publ.
14.10 Tel. koncert życzeń
14.55 Magazyn „Morze"
15.15 „Pieprz i wanilia"
15.55 „Czarna perła" — pol. film archiw.
17.15 Teleexpress
17.30 Tele-wizje
17.50 Prezydent — film dok.
18.20 Magazyn sportowy
19.00 Wieczorynka
19.30 Wiadomości
20.05 „Fanny i Aleksander" (1) — film szwedzki
21.40 Kabaret Olgi Lipińskiej
22.40 „7 dni — świat"
23.10 Wiadomości wieczorne
23.25 Sportowa niedziela

PROGRAM II

6.15 Powitanie
6.25 Panorama dnia
6.35 „Kaliber 90"
7.05 Przegląd tygodnia
7.40 „Fanny i Aleksander"
9.10 „Jutro poniedziałek"
9.30 Program lokalny
10.00 CNN — Headline News
10.15 „Santa Barbara"
11.45 „Express Dimanche"
12.00 Program dnia
12.05 Polska Kronika Filmowa
12.15 „Jeśli nadejdzie jutro" — serial USA
13.30 100 pytań do...
14.10 Maciej Niesiołowski — Z batutą i z humorem
14.40 „Latający doktorzy" (12)
15.25 „Kontakt TV"
16.25 „Wspólny Rynek" (5)
16.50 Publicystyka kulturalna
17.00 Studio Sport
17.30 „Bliżej świata"
19.00 „Wydarzenie tygodnia"
19.30 „Flet i elektronika"
20.00 Studio Sport
21.00 Wrocław na antenie „Dwójki"
21.30 Panorama dnia
21.45 „Jeśli nadejdzie jutro" — serial USA
23.00 „Rozmowy bez sekretów"
23.50 Studio Sport
0.50 Komentarz dnia
0.55 CNN — Headline News

PONIEDZIAŁEK
3 XII 1990 r.
PROGRAM I

13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.35 J. francuski (12)
15.05 „Sezam"
15.30 Uniwersytet Naucz.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości
16.10 „Video-Top"
16.20 „Luz"
17.15 Teleexpress
17.30 Encyklopedia II wojny światowej
17.55 „10 minut"
18.10 „Rodzina Kanderów"
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 Teatr TV: Z. Krasiński — „Irydion"
22.15 W Sejmie i Senacie
22.45 Wiadomości wieczorne
23.00 Międzynar. Spotkania Wok. Jazzowych — Zamość '90
23.35 J. niemiecki (7)

PROGRAM II

13.30 Powitanie
13.35 Przegląd prasy
13.45 Antena „Dwójki"
13.55 Kurs jęz. ang.
14.00 CNN — Headline News
15.00 „Zbliżenia, czyli to i owo o filmie"
15.30 „Szuani" (4)
16.30 „Ojczyzna—polszczyzna"
16.45 „Widziane z Gdańska"
17.00 „997" — kronika krym.
17.55 Kurs jęz. ang.
18.00 Program lokalny
18.30 Przegląd PKF
19.00 Program dokum.
19.30 J. angielski (7)
20.00 „Auto-moto fan klub"
20.30 Seans filmowy
21.15 Video Moto Fan
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „Szuani" (4)
22.50 Komentarz dnia
22.55 CNN — Headline News
23.10 Kurs jęz. ang.

WTOREK
4 XII 1990 r.
PROGRAM I

8.00 „Dzień dobry"
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole"
9.35 „Przyjemne z pożytecznym"
9.55 „Dynastia" (53)
12.00 Muzyka
12.30 „Na legionowym szlaku"
13.00 Chemia
13.30 Legendy polskie
14.05 Agroszkoła
14.35 „Królowie mórz" — „Wikingowie"
15.05 „Jedwabny szlak" (8)
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości
16.10 „Video-Top"
16.20 „Tik-Tak" oraz „Misia Yogi wyprawa po skarby"
17.15 Teleexpress
17.30 „10 minut"
17.45 Tel. Teatr Prozy: I. Turgieniew — „Wiosenne wody"
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Dynastia" (53)
20.55 „Teraz" — tyg. gosp.
21.25 „De Gaulle — ciągłe wyzwanie" (3)
22.20 Wiadomości wieczorne
22.35 Leksykon pol. muz. rozr.
23.25 J. francuski (6)

PROGRAM II

6.55 Powitanie
7.00 CNN — Headline News
7.15 Kurs jęz. ang.
7.20 Magazyn TV Śniadaniowej
8.00 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa"
9.10 „Santa Barbara" (89)
10.00 CNN — Headline News
10.15 Magazyn TV Śniadaniowej
11.00 „Burda"
11.15 „Pogarda" — film franc.
12.55 W ziemi polskiej
13.15 Program dnia
13.20 Przegląd prasy
13.30 Dookoła świata
14.00 CNN — Headline News
14.15 Magazyn ekologiczny
14.45 „Z wiatrem i pod wiatr"
15.00 Film fab.
16.00 „W kontakcie ze światem"
17.00 „National Geographic"
17.55 Kurs jęz. ang.
18.00 Program lokalny
18.30 Modlitwa wieczorna
18.50 Program dokum.
19.30 J. angielski (37)
20.00 „Siódemka" w „2"
21.00 Wywiady Ireny Dziedzic
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „Pogarda" — film
23.35 „Teatr, czyli świat"
0.05 Komentarz dnia
0.10 CNN — Headline News
0.25 Kurs jęz. ang.

ŚRODA
5 XII 1990 r.
PROGRAM I

7.40 „Express gospodarczy"
8.00 „Dzień dobry"
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole"
9.35 „W upalny dzień" — film ang.
12.00 Kryptonim „Klio"
12.30 Sylwetki historyczne
13.00 Człowiek i środowisko
13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.35 Ekonomika dla rolnika
15.00 J. niemiecki (14)
15.30 Uniwersytet Naucz.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości
16.10 „Video-Top"
16.20 „Karino" (13)
16.45 „Sami o sobie"
17.10 Magro magazyn
17.15 Teleexpress
17.30 „System"
17.55 „10 minut"
18.10 Klinika zdrowego człowieka
18.30 Sprawa dla reportera
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „W upalny dzień"
21.55 „Racje"
22.25 Magazyn 60/90
22.55 Wiadomości wieczorne
23.15 J. angielski (7)

PROGRAM II

6.55 Powitanie
7.00 CNN — Headline News
7.15 Kurs jęz. ang.
7.20 Magazyn TV Śniadaniowej
8.00 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa"
9.10 „Santa Barbara" (90)
10.00 CNN — Headline News
10.15 Magazyn TV Śniadaniowej
11.00 „Burda"
11.15 „Córy słońca" (4-ost.)
12.15 Gdzie są taśmy z tamtych lat
13.40 „Express gospodarczy"
14.00 CNN — Headline News
14.15 Program dnia
14.20 Przegląd prasy
14.30 Publicystyka
15.00 Film fab.
16.00 „Kontakt TV"
17.00 „Przychodnia wszelkich dolegliwości" — serial
17.55 Kurs jęz. ang.
18.00 Program lokalny
18.30 „M.A.S.H." — serial
19.00 Magazyn „102"
19.30 J. francuski (6)
20.00 Wrocław na antenie „2"
21.00 „Ze wszystkich stron"
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „W labiryncie"
22.25 „Telewizja nocą"
23.10 Komentarz dnia
23.15 CNN — Headline News
23.30 Kurs jęz. ang.

CZWARTEK
6 XII 1990 r.
PROGRAM I

8.00 „Dzień dobry"
9.00 Wiadomości poranne
9.10 100 lat
9.20 „Domowe przedszkole"
9.45 „Ulice San Francisco"
10.35 „To się może przydać"
12.00 „Szalone pojazdy" — film dok.
12.30 „Skarby ciemnolicej Madonny" (2)
13.00 Fizyka
13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.30 „Przez lądy i morza"
15.05 „Kim być?"
15.30 Uniwersytet Naucz.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości
16.10 „Video-Top"
16.20 „Kwant"
17.15 Teleexpress
17.30 „Spojrzenia"
17.55 „10 minut"
18.10 Film dokum.
18.50 Magazyn katolicki
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Ulice San Francisco" (13)
21.00 „Pegaz"
21.30 „Interpelacje"
22.30 Wiadomości
22.45 Sopot '90
23.15 J. angielski (37)

PROGRAM II

7.00 CNN — Headline News
7.15 Kurs jęz. ang.
7.20 Magazyn TV Śniadaniowej
8.00 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa"
9.10 „Santa Barbara" (91)
10.00 CNN — Headline News
10.15 Magazyn TV Śniadaniowej
11.00 „Burda"
11.15 „Wilcza góra" — film
12.45 Program dnia
12.50 Przegląd prasy
13.00 Wrocław na antenie „2"
14.00 Headline News
14.15 Publicystyka
15.00 Film fab.
16.00 Publicystyka
16.20 Gwiazda nadziei — dzieciom
17.00 „Walka między klasami" — film ameryk.
17.55 Kurs jęz. ang.
18.00 Program lokalny
18.30 „Cudowne lata"
19.00 Film dokum.
19.30 J. niemiecki (7)
20.00 Express Reporterów
20.15 Giaccomo Puccini — „Dziewczyna z Zachodu" (akt I)
21.30 Panorama dnia
21.45 „Dziewczyna z Zachodu" (akt II i III)
23.25 Rozmowy z Cz. Miłoszem
23.40 Komentarz dnia
23.45 CNN — Headline News
24.00 Kurs jęz. ang.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Кася Камоцкая ратуе знямелую Айчыну ● Ушанаванне Скарыны ў Вільні ● Пра загадку смерці Францішка Аляхновіча ● Вершы Славаміра Адамовіча ● Беларусы ўсіх краін... дапамагайце дзецям — ахвярам Чарнобыля ● Пакража ў Яблачынскім манастыры ● Сустрэчы з Нью-Йоркам ● Музей у Камянюках ● Парады і гумар.

ЖАБІНЫ КАЗКІ

* ✲ *

Жыла-была жаба Піпа. І вось яна вырашыла, што яна ніякая не жаба, а самы праўдзівы бык. Прышла яна на жывёлагадоўчую ферму і гаворыць:

— Нашто вам бык, я сама бык, толькі лепшы.

А старшыня калгаса кажа:

— Вось здорава, такая малая, а бык! І есць менш, і месца мала займае. Прагонім нашага быка або яшчэ лепш зарэжам.

Хацелі праўдзівага быка зарэзаць, але той уцёк. А Піпа засталася.

Праз год прышоў старшыня пагледзець, ці добра каровам з новым быком. Глядзіць: усе каровы ляжаць і плачуць. А дзве, найлепшыя, наогул памерлі.

— Які з цябе бык?.. — пытае старшыня Піпу. — Ты не бык, а нейкая жаба!

Пакрыўдзілася Піпа і паскакала. Прышлося старшыні ісці і пакланіцца праўдзіваму Быку. Добра, што тады не зарэзалі.

Сяргей Сядоў

ПАРОДЫ

БЕДНЫ КОНЬ

Ах, мілы конь, ах, мілы косю,
Прабач за даўні здзек. Даруй,
Што запрагаў цябе ў калёсы,
Што й сёння на табе ару.

ЯНКА СІПАКОЎ

Ах, конь ты мой, мой косю мілы,
Прабач, што ў плуг цябе ўпрагаў
І па баках тваіх штосілы
Балюча пугай лупцаваў.

Ды што тут зробіш, трэба сеяць,
А коні зараз дэфіцыт.
Адно я толькі і сумею:
Паспачуваць, што бедны ты.

Працуеш змучана да ночы —
Шнурочкам доўгім баразна —
Эксплуатуе, хто захоча,
Аруць бывае давідна.

І не пакажаш ім ты дулю!
Арэ і Голуб, і Мазго,
Часцей за іншых Барадулін,
Бо многа сотак у яго.

ЯНУСЬ МАЛЕЦ

НІЎКА

Мал. Н. Лезінай („Вожык“).

ВОСЬ ТАКІ ВОСЬ АНЕКДОТ

(САВЕЦКІ ПАЛІТЫЧНЫ ГУМАР)

Ноч. Стукат у дзверы.
— Хто там?
— НКУС.
— Чаго вам трэба?
— Адкрывайце, трэба пагаварыць.
— А колькі вас?
— Двух.
— Ну вось і пагаварыце.

* ✲ *

Едуць два супрацоўнікі КДБ у купе і расказваюць палітычныя анекдоты.
Першы:
— Пачакай, я толькі касету памяняю.
Другі:
— Нічога, потым ад мяне перапішаш.

* ✲ *

Шэсць асноўных супярэчнасцяў сацыялізму:
1. Пры сацыялізме ўсе працуюць, а ў магазінах нічога няма.
2. У магазінах нічога няма, але ва ўсіх усё ёсць.
3. Ва ўсіх усё ёсць, але ўсе незадаволены.
4. Усе незадаволены, але ўсе — „за“.
5. Усе „за“, але ніхто не працуе.
6. Ніхто не працуе, але няма беспрацоўя.

* ✲ *

— Ці можна загарнуць слана ў газету?
— Можна, калі гэта газета з прамовай Брэжнева.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132-3.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5021-24325-152-6787, nr rachunku walutowego w rublach 5021-24325-151-6201.

Жыхары БССР грашовыя ахвяраванні могуць уплачваць на рахунак 141713 у Рэспубліканскім жылсацбанку горада Мінска.

Добраахвотныя ахвяраванні працаўнікоў Чыгуначнага дэпо ў Чаромсе.

3486. Ян Парфянюк	**— 5000 зл.**
3487. Ілья Зіневіч	**— 5000 зл.**
3488. Station Станіслаў Пашкевіч	**— 1000 зл.**
3489. Мікалай Янчук	**— 4000 зл.**
3490. Валянціна Смык	**— 1000 зл.**
3491. Павел Шатыловіч	**— 1000 зл.**
3492. Лявон Карпюк	**— 2000 зл.**
3493. Аляксей Еўдасюк	**— 500 зл.**
3494. Юры Саснюк	**— 10000 зл.**
3495. Яўген Казачук	**— 3000 зл.**
3496. Юры Баран	**— 2000 зл.**
3497. Пётр Сцепанюк	**— 1000 зл.**
3498. Аляксандр Саўчук (II)	**— 2000 зл.**
3499. Пётр Каплун	**— 5000 зл.**
3500. Яўген Сцепанюк	**— 2000 зл.**
3501. Дзмітры Кузуб	**— 1500 зл.**
3502. Сяргей Шакала	**— 1000 зл.**
3503. Ян Бадавец	**— 800 зл.**
3504. Яўген Зін	**— 1000 зл.**
3505. Сяргей Рэпко	**— 1000 зл.**
3506. Андрэй Глухоўскі	**— 650 зл.**
3507. Міхал Сахарчук	**— 1000 зл.**
3508. Мікалай Маркевіч (II)	**— 1000 зл.**
3509. Ірына Маркевіч (II)	**— 1000 зл.**
3510. Уладзіслаў Герасімюк	**— 2000 зл.**
3511. Міхал Рошчанка	**— 1000 зл.**
3512. Мікалай Бышчук	**— 1000 зл.**
3513. Антон Рышчук	**— 1000 зл.**
3514. Дзмітры Шатыловіч	**— 2000 зл.**
3515. Мікалай Цімашук	**— 2000 зл.**
3516. Андрэй Асіпюк	**— 5000 зл.**
3517. Веслаў Маркевіч	**— 2000 зл.**
3518. Крыстына Кавальская	**— 2000 зл.**
3519. Яўгенія Селех	**— 2000 зл.**

Дзякуем.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej. 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Ян Максімюк, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Марыя Федарук (машыністка), Ала Чачуга (адказны сакратар), Яўген Чарнякевіч (рэдактар „Зоркі“)

„Niwa”
ul. Suraska 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 232-41, 210-33.

Wydawca: Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne 15-062 Białystok, ul. Warszawska 11.

Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku.

Warunki prenumeraty

I. Prenumerata pocztowa.

1. Prenumeratę pocztową (z dostawą do domu) zamawiać mogą mieszkańcy wsi, osad oraz miasteczek, w których nie ma Oddziałów RSW, a także osoby niepełnosprawne, bez względu na miejsce zamieszkania
2. Wpłaty na tę prenumeratę przyjmują urzędy pocztowe oraz doręczyciele.
3. Podstawowym okresem przyjmowania prenumeraty pocztowej jest kwartał.
4. Termin wpłat na prenumeratę pocztową na I kwartał 1991 r. upływa 20 listopada 1990 r. włącznie.
5. Cena prenumeraty na I kwartał 1991 r. wynosi 10.400 zł + 6.500 zł za doręczenie. W 1991 r cena 1 egz. wynosić będzie 800 zł.
6. Cena prenumeraty z wysyłką za granicę jest większa o 100% i przyjmowana jest tylko na okresy kwartalne. Wpłaty przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw Warszawa, ul. Towarowa 28. Nr konta: PBK XIII Oddział Warszawa 370044-1195-139-11.

II. Prenumerata własna — prowadzona przez wydawcę.

Cena 1 egz. wraz z wysyłką wynosi 1.300 zł.

Cena prenumeraty miesięcznej:
— grudzień — 6.500 zł.

Cena prenumeraty kwartalnej wynosi 16.900 zł.

Wpłaty przyjmuje Zarząd Główny BTSK, Białystok, ul. Warszawska 11, Nr konta NBP O/O Białystok, 5021-3303-132.
Zam. 1649/90